

SONDAJ

DECEMBRIE

2015

Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților privind reforma în justiție și combaterea corupției

CRJM

CENTRUL DE
RESURSE JURIDICE
DIN MOLDOVA

SONDAJ

PERCEPȚIA JUDECĂTORILOR, PROCURORILOR ȘI AVOCAȚILOR PRIVIND REFORMA ÎN JUSTIȚIE ȘI COMBATEREA CORUPȚIEI

**Rule of Law Institutional
Strengthening Program (ROLISP)**

Producerea acestui document a fost posibilă datorită suportului generos din partea poporului american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), în cadrul Programului de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept (ROLISP). Conținutul acestui material ține de responsabilitatea Centrului de Resurse Juridice din Moldova și nu reflectă în mod necesar viziunea ROLISP, USAID sau a Guvernului Statelor Unite.

Chișinău, 2015

Cuprins

Sumar	7
Metodologie	13
Rezultatele sondajului	17
Bloc I: Organizarea și reglementarea sistemului judecătoresc	19
Bloc II: Modificări legislative pentru îmbunătățirea activității sistemului judecătoresc	25
Bloc III: Autoadministrarea sistemului judecătoresc	37
Bloc IV: Reforma procuraturii. Opțiunile exprimate de procurori	45
Bloc V: Autoadministrarea avocaturii. Opțiunile exprimate de avocați	55
Bloc VI: Percepții cu privire la corupția în sectorul justiției	57

Sumar

Barometrul Reformei în Justiție a fost realizat în perioada octombrie – decembrie 2015. Documentul are scopul de a afla opinia principalilor actori din domeniul justiției cu privire la reformarea justiției și combaterea corupției. Sondajul a fost realizat de către Centrul de Investigații Sociologice și Studii de Marketing „CBS-AXA” la solicitarea Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM).

Sondajul a fost realizat în vederea stabilirii percepțiilor judecătorilor, procurorilor și avocaților. Aceștia au fost întrebați cu privire la implementarea Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției (SRSJ); recentelor inițiative ale Centrului de Reformă în Sistemul Judecătoresc; autoadministrarea sistemului judecătoresc, al procurorilor și al avocaților; reforma procuraturii; precum și cu privire la percepția corupției în sectorul justiției. Întrebările formulate în chestionare au tins să identifice domeniile de intervenție la nivel legislativ, politici publice și practici de implementare a legii. Această cercetare este primul asemenea exercițiu efectuat la nivel național în Republica Moldova.

În cadrul sondajului au completat chestionarele 945 de persoane, ceea ce reprezintă circa 32% din numărul total al judecătorilor, procurorilor și avocaților activi din țară. Chestionarele au fost completate de 273 judecători, 509 de procurori și 163 de avocați. Sondajul a fost efectuat prin completarea de sine stătătoare a chestionarului de către respondent, fiind asigurată confidențialitatea răspunsurilor.

Blocul nr. 1 de întrebări se referă la organizarea și reglementarea sistemului judecătoresc: 75% din judecătorii respondenți, 50% din procurorii respondenți și 42% din avocații respondenți consideră că *reforma justiției care a început în anul 2011* a avut un impact pozitiv pentru sistemul judecătoresc. Aceste rezultate confirmă că percepția impactului reformei în domeniul justiției este foarte diferită între profesiile juridice.

Una din prevederile cheie ale SRSJ se referă la *modificarea hărții judecătorești*. Ministerul Justiției a elaborat un proiect de lege în acest sens. Acest proiect de lege propune fuzionarea judecătorilor pentru a obține un număr de cel puțin 9 judecători per instanță. Întrebați despre acest proiect de lege, 39% din judecători au fost de acord, 45% sunt împotriva, 14% sunt neutri și 2% nu au o opinie. Această poziție ar putea fi explicată prin nesuținerea acestei inițiative de judecătorii din judecătoriile mici, care urmează să dispară dacă optimizarea va avea loc. Astfel, doar 18% din judecătorii care activează în instanțe cu mai puțin de 5 judecători au optat pentru optimizarea hărții judecătorești, în comparație cu 51% din judecători din instanțele cu 6-9 judecători și 38% din judecători din instanțele cu mai mult

de 9 judecători. La rândul lor, 29% din procurori susțin proiectul, 50% sunt împotriva, 19% sunt neutri și 2% nu au o opinie. Dintre avocații respondenți, 37% susțin proiectul de lege, 37% sunt împotriva, 21% sunt neutri și 5% nu au o opinie.

Blocul nr. 2 de întrebări se referă la modificările legislative pentru îmbunătățirea activității sistemului judecătoresc: Cât privește *imunitatea judecătorilor pe cauze contravenționale*, 42% din judecători consideră că sancțiunile contravenționale urmează să fie aplicate doar cu acordul CSM în comparație cu 33% din judecători care consideră că urmează să le fie aplicate reguli similare oricărui alt justițiabil. Doar 13% din procurori consideră că judecătorilor urmează să le fie aplicate sancțiuni contravenționale doar cu acordul CSM în comparație cu 75% din procurori care consideră că judecătorilor urmează să le fie aplicate reguli similare oricărui alt justițiabil. 9% din avocați sunt în favoarea sancționării contravenționale a judecătorilor doar cu acordul CSM în comparație cu 82% din avocați consideră că judecătorilor urmează să le fie aplicate reguli similare oricărui alt justițiabil. Aceste date relevă faptul că judecătorii doresc o protecție juridică sporită în comparație cu alte persoane, iar procurorii și avocații dimpotrivă consideră că judecătorilor urmează să le fie aplicate reguli generale de atragere la răspundere contravențională.

Pentru 86% din judecătorii respondenți, *mărirea salariilor judecătorilor* din 2014 este foarte importantă sau importantă pentru asigurarea independenței, responsabilizării și eficienței sistemului judecătoresc. Cu aceasta sunt de acord 79% din procurori și 53% din avocați.

La întrebarea privind *calitatea actului de justiție* în 2015 comparativ cu 2011, 82% din judecători, 46% din procurori și 37% din avocați consideră că aceasta s-a îmbunătățit. Pe de altă parte, 4% din judecători, 29% din procurori și 43% din avocați nu sunt de acord cu această afirmație. 12% din judecători, 23% din procurori și 20% din avocați au exprimat o opțiune neutră. Aceste cifre confirmă că, chiar dacă marea majoritate a judecătorilor văd o îmbunătățire evidentă a actului de justiție, procurorii și avocații sunt mai rezervați în acest sens.

Profesiile juridice par să aibă opinii împărțite în ceea ce privește *excluderea din anul 2012 a obligației de motivare a hotărârilor judecătorești civile în primă instanță*. Întrebați în ce măsură sunt de acord cu această modificare, 84% din judecători au fost de acord cu inițiativa dată, pe când doar 36% din procurori și 55% din avocați împărtășesc această opinie. 26% din judecători care activează în judecătorii consideră că modificările legislative le-a micșorat volumul de muncă cu 30%, iar 21% din judecători din judecătorii au menționat că volumul de lucru nu s-a micșorat deloc.

La întrebarea despre *practica uniformă a CSJ*, 62% din judecători consideră că practica instanței supreme este uniformă, în comparație cu 47% din procurori și 35% din avocați. 37% din judecători, 50% din procurori și 64% din avocați nu sunt de acord cu aceasta. În același context, 79% din judecători consideră că, începând cu anul 2012, CSJ a luat suficiente măsuri pentru uniformizarea practicii judiciare, în comparație cu 54% din procurori și 34% din avocații chestionați. Aceste cifre confirmă că expectanța profesiilor juridice în ceea ce privește nivelul de uniformizare a practicii judecătorești este diferită, cei mai exigenți în acest sens fiind avocații.

Recentele propuneri de reformare a sistemului judecătoresc: La 20 mai 2015, Centrul de Reforme în Sistemul Judecătoresc a lansat mai multe inițiative de modificare a legislației. Acestea se referă la taxa de stat, termenul fix de examinare a cauzelor în instanțe, modificarea componenței CSJ, introducerea medierii obligatorii a cauzelor civile, ș.a.

Referitor la *achitarea taxei de stat* după ce hotărârea judecătorească devine irevocabilă, 20% din judecătorii respondenți au răspuns favorabil, în comparație cu 62% din procurorii și 63% din avocații chestionați.

În favoarea *introducerii termenelor fixe de examinare a cauzelor civile și penale în instanțe* s-au expus 13% din judecători, 40% din procurori și 52% din avocații chestionați. 82% din judecători, 38% din procurori și 38% din avocați nu sunt de acord cu această inițiativă.

În ceea ce privește *modificarea componenței CSJ*, astfel încât 16 din 33 judecători să fie selectați din rândul reprezentanților mediului academic, societății civile și avocaților și 17 să fie judecători de carieră, ea este susținută de 11% din judecători, 31% din procurori și 55% din avocați. 64% din judecători, 41% din procurori și 24% din avocați nu sunt de acord cu această inițiativă.

Blocul nr. 3, 4 și 5 de întrebări se referă la autoadministrarea sistemului judecătoresc: La întrebarea referitor la transparența CSM, 72% din judecători consideră că activitatea CSM este transparentă și doar 20% din avocați împărtășesc această opinie. 66% din procurori consideră că activitatea CSP este transparentă și 52% din avocați consideră că activitatea Consiliului UA în ultimele 6 luni este transparentă. În același timp, 30% din judecători nu consideră că hotărârile CSM sunt clare și bine motivate, 22% din procurori nu consideră că hotărârile CSP sunt bine motivate și clare.

Cu referire la selecția judecătorilor, 62% din judecători sunt de acord și 34% nu sunt de acord cu afirmația că *mecanismul de numire inițială a judecătorilor în funcție* este unul corect și bazat pe merite. Totodată, 54% din judecători sunt de acord și 43% nu sunt de acord cu afirmația că *modul de promovare al judecătorilor* este unul corect și bazat pe merite. Un procent atât de mare al judecătorilor care nu consideră că numirea și promovarea judecătorilor are loc în bază de merite poate sugera despre carențele în procesul de numire și promovare a judecătorilor.

În ceea ce privește *mecanismul de răspundere disciplinară a judecătorilor*, 27% din judecători consideră adecvat mecanismul introdus în 2015 prin noua Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, iar 38% din judecători consideră mecanismul ca fiind inadecvat. Răspunzând la aceeași întrebare, 24% din avocați consideră mecanismul de răspundere disciplinară a judecătorilor ca fiind adecvat, iar 26% din avocați consideră acest mecanism ca fiind inadecvat.

Referitor la *necesitatea reformării procuraturii*, 84% din procurori sunt în favoarea unor asemenea schimbări. 63% din procurori sunt de acord cu abordările din proiectul noii Legi cu privire la procuratură, iar 33% din procurori nu o susțin.

În favoarea *oportunității existenței procuraturilor specializate*, 83% din procurori susțin existența Procuraturii Anticorupție, 60% din procurori susțin crearea Procuraturii pentru combaterea criminalității organizate și 53% din procurori sunt în favoarea existenței procuraturii militare. Totodată, doar 30% din procurori susțin existența procuraturii în transport și 19% din procurori susțin necesitatea creării procuraturii ecologice.

În ceea ce privește Procuratura municipiului Chișinău, 43% din procurori consideră că aceasta trebuie să existe doar dacă sunt lichidate procuraturile de sector din Chișinău, iar 39% sunt împotriva acestei opțiuni. 33% din procurori consideră că Procuratura municipiului Chișinău este necesară, iar 50% din procurori nu sunt de acord cu această afirmație.

La întrebarea despre *activitatea Procuraturii Generale*, 61% din procurori consideră că aceasta este eficientă, iar 54% din procurori consideră că practica Procuraturii Generale este uniformă. 69% din procurori consideră că instrucțiunile Procurorului General sunt bine argumentate și sugerează soluții corecte. În același timp, doar 41% din procurori sunt de acord cu afirmația că Procuratura Generală nu afectează independența procurorilor, iar 53% cred contrariul.

Despre *mecanismul de numire inițială a procurorilor*, 59% din procurori consideră că acesta este unul corect și bazat pe merite, iar 39% din procurori nu sunt de acord cu această afirmație. Totodată, 44% din procurori susțin afirmația că modul de promovare a procurorilor este unul corect și bazat pe merite în comparație cu 54% din procurori, care nu sunt de acord cu această afirmație. Un procent atât de mare al procurorilor care nu consideră că numirea și promovarea are loc în bază de merite poate sugera despre carențele în procesul de numire și promovare a procurorilor.

Fiind chestionați referitor la *transparența Consiliului Uniunii Avocaților* în ultimele luni de activitate, 52% din avocați consideră că activitatea este una transparentă, iar 47% din avocați nu sunt de acord cu această afirmație. 35% din avocații chestionați consideră că *activitatea Comisiei de licențiere a profesiei de avocat* în ultimii 4 ani a fost una corectă, iar 64% din avocați nu sunt de acord cu această afirmație. Fiind întrebați dacă, în ultimii 4 ani, Comisia pentru etică și disciplină a avocaților a adoptat hotărâri corecte și bine motivate, 57% din avocații au fost de acord cu această afirmație, iar 35% nu au fost de acord cu ea.

Blocul nr. 6 de întrebări se referă la percepția corupției în sectorul justiției: Fiind chestionați despre *evoluția fenomenului corupției în sectorul justiției din 2011 până în prezent*, 49% din judecători consideră că acest fenomen a scăzut, 10% din judecători consideră că corupția este la același nivel, iar 8% din judecători consideră că acest fenomen a crescut. Răspunzând la aceeași întrebare, 21% din procurori consideră că corupția a scăzut, 33% din procurori consideră că corupția a rămas la același nivel, iar 35% din procurori consideră că corupția a crescut. Totodată, 15% din avocați consideră că corupția a scăzut, 28% din avocați consideră că corupția rămas la același nivel, iar 52% din avocați consideră că acest fenomen a crescut. 20% din judecători consideră că fenomenul corupției nu există în sectorul justiției, în comparație cu 6% din procurori și 2% din avocați. Cifrele de mai sus denotă o percepție diferită în rândurile avocaților, procurorilor și judecătorilor cu privire la fenomenul corupției în sectorul justiției. În timp ce majoritatea judecătorilor consideră că corupția în sectorul justiției a scăzut în raport cu anul 2011 sau nu există, 68% din procurori și 81% din avocați consideră că nivelul corupției a rămas la același nivel sau a crescut.

Referitor la *stratificarea corupției în sectorul justiției* (sistemul judiciar, procuratură, avocatură, poliție), 42% din judecători consideră corupția răspândită la toate nivelurile, iar 15% din judecători consideră corupția răspândită cu precădere la nivelul conducerii sistemului. 53% din procurori consideră corupția răspândită la toate nivelurile, iar 22% din

procurori consideră corupția răspândită cu precădere la nivelul conducerii sistemului. 59% din avocați consideră corupția răspândită la toate nivelurile, iar 18% din judecători consideră corupția răspândită cu precădere la nivelul conducerii sistemului.

Fiind chestionați despre *instanțele judecătorești cu cel mai înalt nivel al corupției*, 18% din judecători consideră că cel mai înalt nivel de corupție este la CSJ, 30% din judecători consideră că cel mai înalt nivel de corupție este în curțile de apel, 18% din judecători consideră că cel mai înalt nivel de corupție este în judecătorii, 23% consideră că în acest sistem nu există corupție, iar 28% din respondenți nu au putut răspunde la această întrebare. Răspunzând la aceeași întrebare, 27% din procurori consideră că cel mai înalt nivel de corupție este la CSJ, 56% din procurori consideră că cel mai înalt nivel de corupție este în curțile de apel, 40% din procurori consideră cel mai înalt nivel de corupție este în judecătorii, 7% au susținut că în sistemul judecătoresc nu există corupție, iar 11% din procurorii respondenți nu au putut răspunde la această întrebare. Totodată, 32% din avocați consideră că cel mai înalt nivel de corupție este la CSJ, 55% - că cel mai înalt nivel de corupție este la curțile de apel, iar 35% consideră că cel mai înalt nivel de corupție este în judecătorii. 4% din avocații respondenți au susținut că în sistemul judecătoresc nu există corupție, iar 7% nu au putut răspunde la această întrebare. 11% din judecători, 19% din procurori și 21% din avocați au susținut că cel mai înalt nivel al corupției este la CSM. Cifrele de mai sus sugerează că procurorii și avocații percep că în sistemul judecătoresc există un mai mare nivel al corupției decât aceasta o recunosc judecătorii. Cu toate acestea, atât judecătorii, cât și procurorii și avocații au susținut cel mai frecvent că cel mai mare nivel al corupției este în curțile de apel.

Fiind chestionați despre *procuraturile cu cel mai înalt nivel al corupției*, 32% din judecători au indicat la Procuratura Anticorupție, 29% - la Procuratura Generală, 22% - la procuraturile raionale și de sector, iar 15% - la Procuratura mun. Chișinău. Răspunzând la aceeași întrebare, 48% din procurori au indicat la Procuratura Anticorupție, 21% - la Procuratura Generală și 19% - la procuraturile raionale și de sector și 24% - la Procuratura mun. Chișinău. Totodată, 48% din avocați au indicat la Procuratura Anticorupție, 45% - la Procuratura Generală, 37% - la procuraturile raionale și de sector și 25% - la Procuratura mun. Chișinău. Cifrele de mai sus sugerează că, atât judecătorii, cât și procurorii și avocații au susținut cel mai frecvent că cel mai mare nivel al corupției este în Procuratura Anticorupție, urmată de Procuratura Generală.

Fiind chestionați despre *existența fenomenului corupției la cel mai înalt nivel în avocatură*, 38% din judecători au indicat la Comisia pentru etică și disciplină, 36% - la Consiliul Uniunii Avocaților, 10% - la Comisia de licențiere. Răspunzând la aceeași întrebare, 60% din procurori au indicat la Comisia de licențiere, 13% - la Consiliul Uniunii Avocaților, 9% - la Comisia pentru etică și disciplină, iar 40% din procurori au indicat la avocații de rând. Totodată, 60% din avocați consideră că cel mai înalt nivel al corupției este în cadrul Comisiei de licențiere, 4% au indicat la Consiliul Uniunii Avocaților, 7% - la Comisia pentru etică și disciplină, iar 19% - la avocații de rând.

Metodologie

Acest document are la bază un sondaj în rândul judecătorilor, procurorilor și avocaților. Sondajul a avut loc prin chestionare scrise și a fost realizat de Centrul de Investigații Sociologice și Studii de Marketing „CBS-AXA” (CBS-AXA), la solicitarea Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM). Compania care a efectuat sondajul a fost selectată prin concurs de către CRJM. Pentru sondaj au fost folosite chestionarele elaborate de CRJM. Chestionarele au fost completate în perioada octombrie – decembrie 2015.

Cercetarea a fost realizată prin intermediul a trei sondaje de opinie separate, pentru judecători, procurori și avocați. Pentru fiecare grup țintă au fost elaborate chestionare asemănătoare, care însă conțineau și întrebări specifice fiecărei profesii juridice. În cadrul sondajului au completat chestionarele 945 de persoane, ceea ce reprezintă circa 32% din numărul total la judecătorilor, procurorilor și avocaților din țară. Chestionarele au fost completate de:

- 273 judecători¹, ceea ce reprezintă 58% din numărul total de judecătorilor din țară. Din numărul total al judecătorilor respondenți, 201 judecători (73,5%) activează în judecătoria, 53 (19,6%) activează în curțile de apel și 19 (6,9%) la Curtea Supremă de Justiție.
- 509 de procurori², ceea ce reprezintă 72,7% din numărul total al procurorilor din țară. Din numărul total al procurorilor respondenți, 323 (63,4%) activează în procuraturile de sector, 27 (5,3%) în Procuratura mun. Chișinău sau a UTA Găgăuzia, 43 (8,5%) în procuraturile specializate, 18 (3,6%) în Procuratura de nivelul curților de apel și 98 (19,3%) din respondenți activează în Procuratura Generală.
- 163 de avocați³, ceea ce reprezintă 9 % din numărul total al avocaților. Din numărul total de avocați respondenți, 151 (86,6%) activează în Baroul Chișinău, 17 (10,4%) activează în Baroul Bălți, 3 (1,8%) activează în Baroul Cahul și 2 (1,2 %) în Baroul Comrat.

Sondajul a fost efectuat prin intermediul metodei de completare de sine stătătoare a chestionarului de către respondent, fiind asigurată confidențialitatea răspunsurilor. Chestionarele au fost lăsate în fiecare instanță judecătorească, procuratură sau înmănat avocatului, în plicuri în format A4. Respondenții urmau să completeze și să returneze chestionarele completate în plicuri sigilate. Plicurile sigilate au fost ulterior colectate de operatorii CBS-AXA. Chestionarul nu conține numele și prenumele respondentului.

¹ La 1 august 2015 în sistemul judecătoresc activau circa 470 judecători.

² La 1 august 2015 în sistemul procuraturii activau circa 700 procurori.

³ La 1 august 2015 în Republica Moldova erau circa 1800 de avocați cu licență activă.

Analiza chestionarelor a fost efectuată de CBS-AXA. Rezultatele analizei sunt prezentate pentru fiecare grup țintă separat. La unele întrebări din chestionar, rezultatele au fost dezagregate în funcție de nivelul instanței în care activează judecătorul sau procurorul și vechimea în muncă a acestora.

Detalii privind sondajul de opinie în rândul judecătorilor

Reieșind din scopul cercetării, cât și din cerințele metodologice prestabilite, a fost realizat un sondaj reprezentativ pentru întregul corp judecătoresc în baza următorilor parametri:

- Metoda de înregistrare: interviu standardizat prin auto-completare, la locul de muncă a respondenților;
- Strategia de eșantionare: cercetarea s-a efectuat pe un eșantion stratificat, probabilistic;
- Criterii de stratificare: 44 judecătorii, 4 curți de apel, Curtea Supremă de Justiție și Consiliul Superior al Magistraturii;
- Selecția instanțelor: eșantionul a inclus toate instanțele, cu excepția celor în care activează mai puțin de trei judecători;
- Judecătorii au fost selectați aleatoriu prin pas statistic aplicat listelor cu numele judecătorilor ordonat alfabetic;
- Perioada de colectare a datelor: octombrie-noiembrie 2015;
- Pentru încurajarea sincerității răspunsurilor, chestionarul nu a conținut date care să facă posibilă identificarea respondentului. Respondenților li s-au oferit plicuri în care să sigileze chestionarele completate.

Detalii privind sondajul de opinie în rândul procurorilor

Reieșind din scopul cercetării, cât și din cerințele metodologice prestabilite, a fost realizat un sondaj reprezentativ pentru toți procurorii din țară în baza următorilor parametri:

- Metoda de înregistrare: interviu standardizat prin auto-completare, la locul de muncă a respondenților;
- Strategia de eșantionare: Cercetarea sa efectuat pe un eșantion stratificat, probabilistic,.
- Criterii de stratificare: 53 procuraturi⁴;
- Selecția instanțelor: eșantionul a inclus toate instanțele;
- Procurorii au fost selectați aleatoriu prin pas statistic aplicat listelor cu numele procurorilor ordonat alfabetic;
- Perioada de colectare a datelor: octombrie-noiembrie 2015;
- Pentru încurajarea sincerității răspunsurilor, chestionarul nu a conținut date care să facă posibilă identificarea respondentului. Respondenților li s-au oferit plicuri în care să sigileze chestionarele completate.

⁴ În Republica Moldova există 53 de procuraturi (35 de procuraturi raionale, cinci procuraturi de sector (în mun. Chișinău), trei procuraturi municipale (Bălți, Bender și Chișinău), Procuratura UTA Găgăuzia (în Comrat), Procuratura Anticorupție, Procuratura de Transport, trei procuraturi militare (Bălți, Cahul și Chișinău), patru procuraturi la nivelul curților de apel și Procuratura Generală).

Detalii privind sondajul de opinie în rândul avocaților

Reieșind din scopul cercetării, cât și din cerințele metodologice prestabilite, a fost realizat un sondaj reprezentativ pentru întregul corp de avocați în baza următorilor parametri:

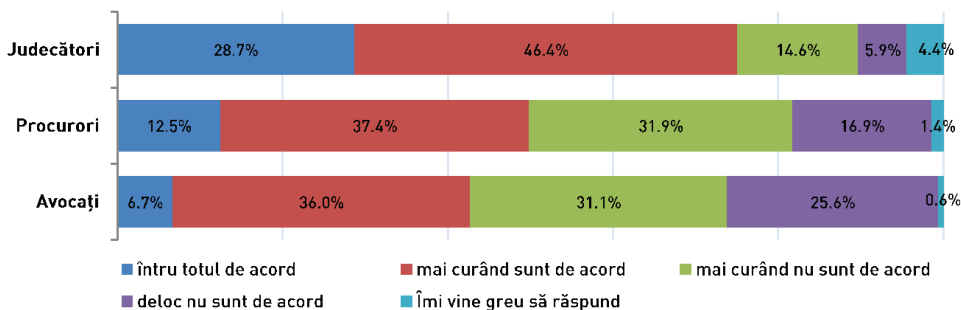
- Metoda de înregistrare: interviu standardizat prin auto-completare, la locul de muncă a respondenților;
- Strategia de eșantionare: Cercetarea sa efectuat pe un eșantion stratificat, probabilistic;
- Criterii de stratificare: distribuția proporțională a eșantionului între avocații care activează în cadrul barourilor. La fel a fost realizată distribuția proporțională în plan teritorial;
- Selecția avocaților: selecție aleatorie;
- Avocații au fost selectați aleatoriu prin pas statistic aplicat listelor cu numele avocaților ordonat alfabetic.
- Perioada de colectare a datelor: noiembrie-decembrie 2015.
- Pentru încurajarea sincerității răspunsurilor, chestionarul nu a conținut date care să facă posibilă identificarea respondentului. Respondenților li s-au oferit plicuri în care să sigileze chestionarele completate.

REZULTATELE SONDAJULUI

BLOC I: Organizarea și reglementarea sistemului judecătoresc

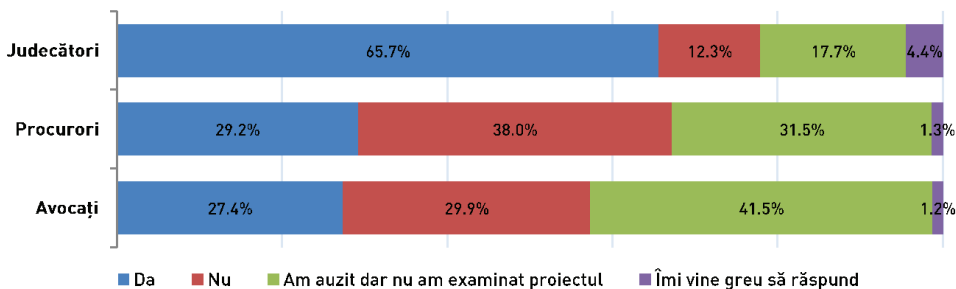
1. Impactul reformei asupra sistemului judecătoresc

1.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că reformarea sistemului judecătoresc începând cu anul 2011 a avut un impact pozitiv pentru sistemul judecătoresc?

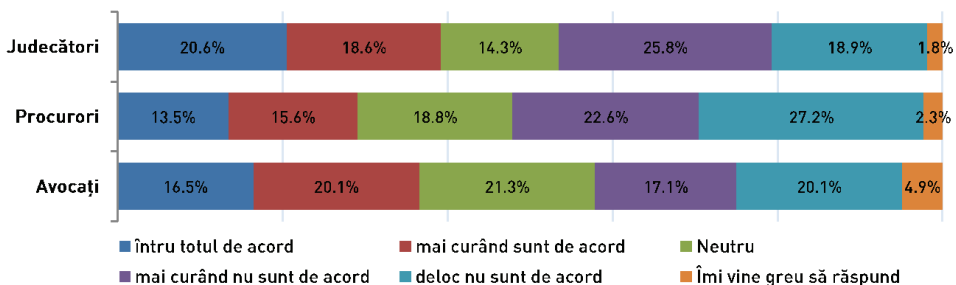

2. Harta judecătorească

2.1. Ați avut posibilitatea să analizați proiectul de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești transmis de Ministerul Justiției spre coordonare în iunie 2015?

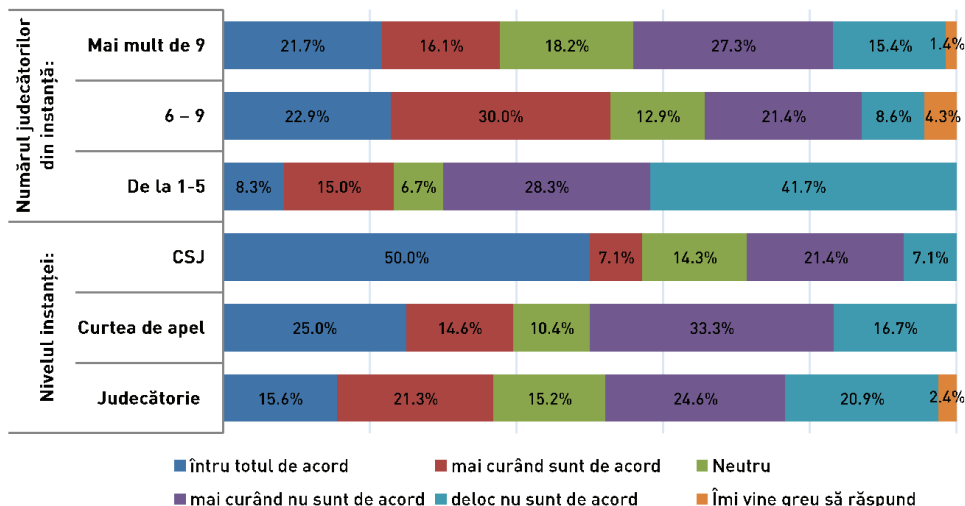

2.2. Proiectul de lege menționat la întrebarea precedentă propune fuzionarea judecătoriilor pentru a obține un număr de cel puțin 9 judecători per instanță⁵. În ce măsură sunteți de acord cu propunerea respectivă de modificare a hărții instanțelor judecătorești?

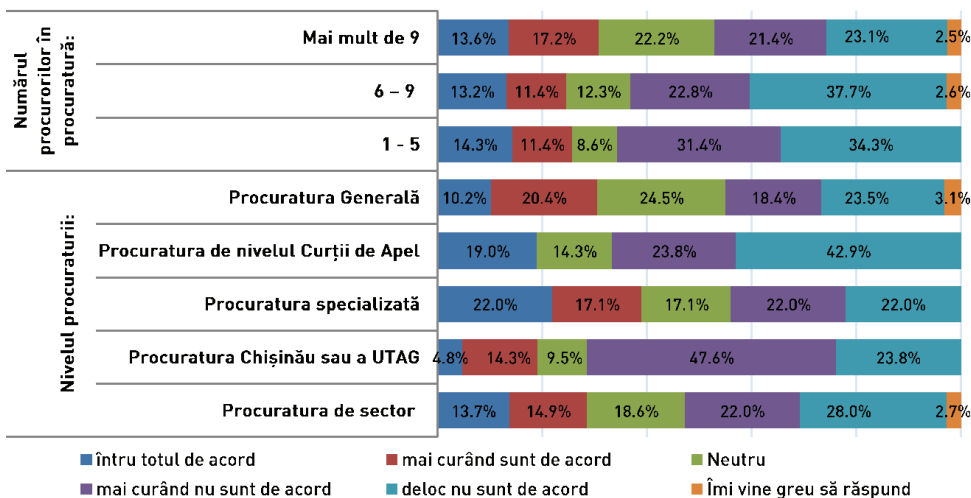

¹ Propunerea respectivă are drept scop crearea condițiilor necesare pentru îmbunătățirea calității

Opțiunile exprimate de judecători în funcție de mărimea și nivelul instanței

Opțiunile exprimate de procurori în funcție de mărimea și nivelul procuraturii

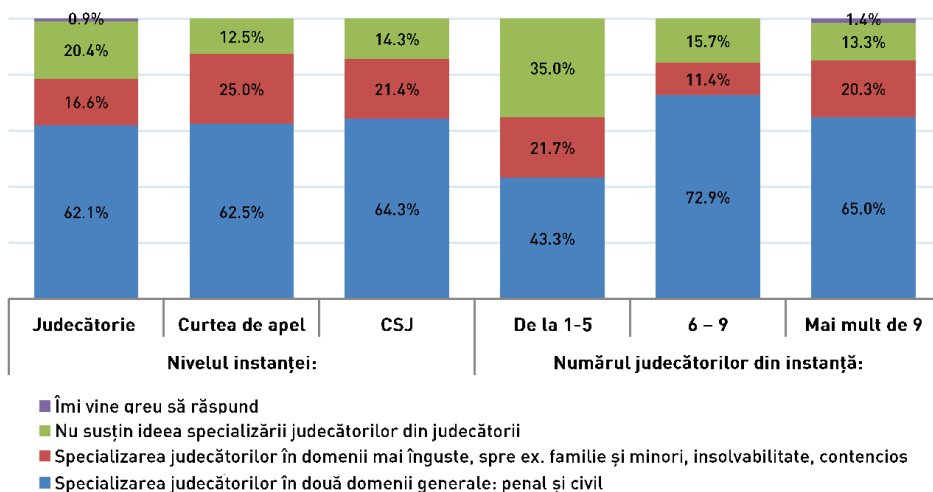

actului de justiție (un număr mai mare de judecători per instanță ar permite specializarea, schimbul de opinii și informații între judecători, asigurarea repartizării aleatorii a dosarelor etc.) și eficienței justiției (instanțele mai mici sunt mai scumpe la întreținere, economiile pe termen lung ar permite investiții în infrastructura instanțelor și utilizarea beneficiilor oferite de tehnologiile informaționale). Implementarea propunerii implică și unele inconveniențe, în special călătoriile mai lungi pentru justițiabilii din localitățile care nu vor mai avea judecătorii, cheltuieli inițiale pentru reconstrucția/ adaptarea sediilor judecătorilor fuzionate și cheltuieli sau timp adițional de călătorie pentru judecătorii din judecătoriile ce vor fi fuzionate sau lichidate. Propunerea prevede termenul de implementare pentru unificarea sediilor între 1 ianuarie 2019 și 31 decembrie 2029.

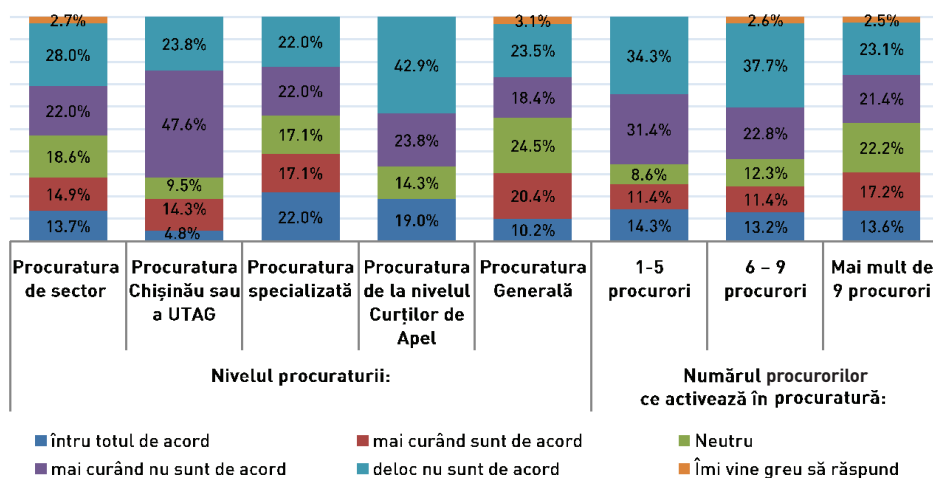
3. Specializarea judecătorilor

3.1. Dacă specializarea judecătorilor ar fi implementată în instanțele de judecată de toate nivelurile, iar în judecătorie ar exista cel puțin 9 judecători, pe care din opțiunile de mai jos o considerați cea mai oportună

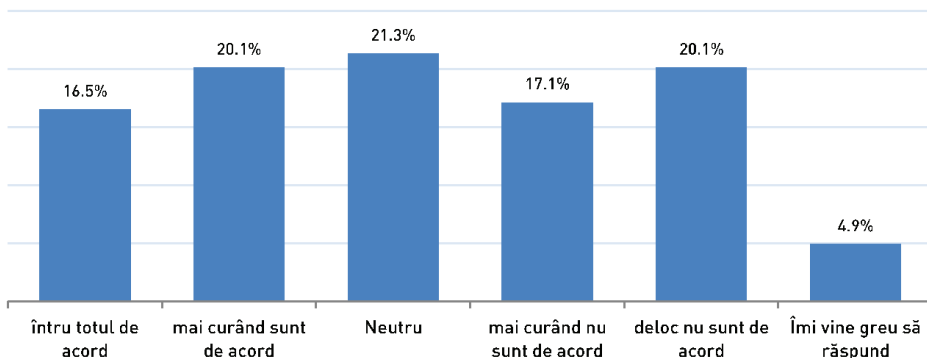
Opțiunile exprimate de judecători în funcție de mărimea și nivelul instanței

Opțiunile exprimate de procurori în funcție de mărimea și nivelul procuraturii

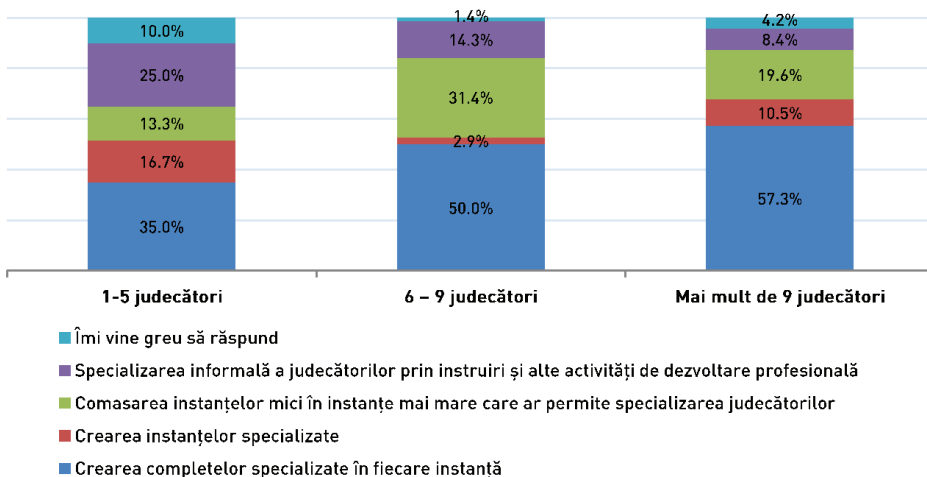

Opțiunile exprimate de avocați

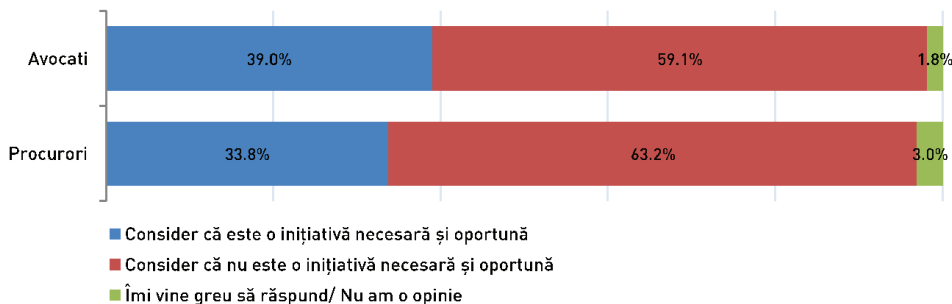

3.2. Dacă specializarea judecătorilor ar fi implementată în instanțele de judecată de toate nivelurile, pe care din modalitățile de implementare a specializării judecătorilor o considerați cea mai oportună:

Opțiunile exprimate de judecători în funcție de mărimea instanței

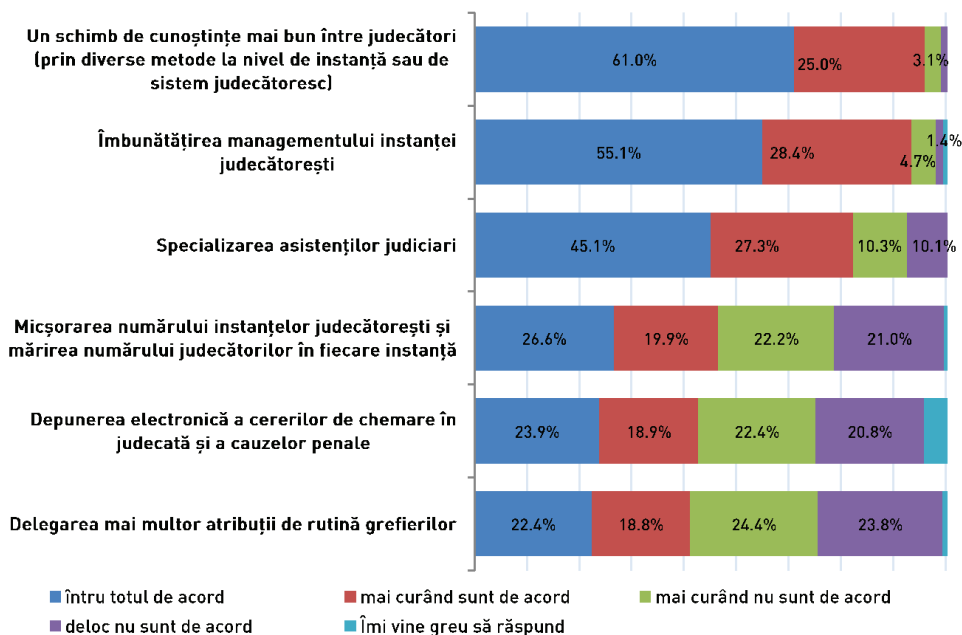
3.3 Recent Ministerul Justiției a propus crearea Judecătorei Anticorupție, constituirea unui colegiu specializat în cadrul curților de apel și a unui complet specializat permanent în cadrul Colegiului Penal al CSJ pentru examinarea cauzelor legate de corupție. Care este opinia Dvs. cu privire la această inițiativă

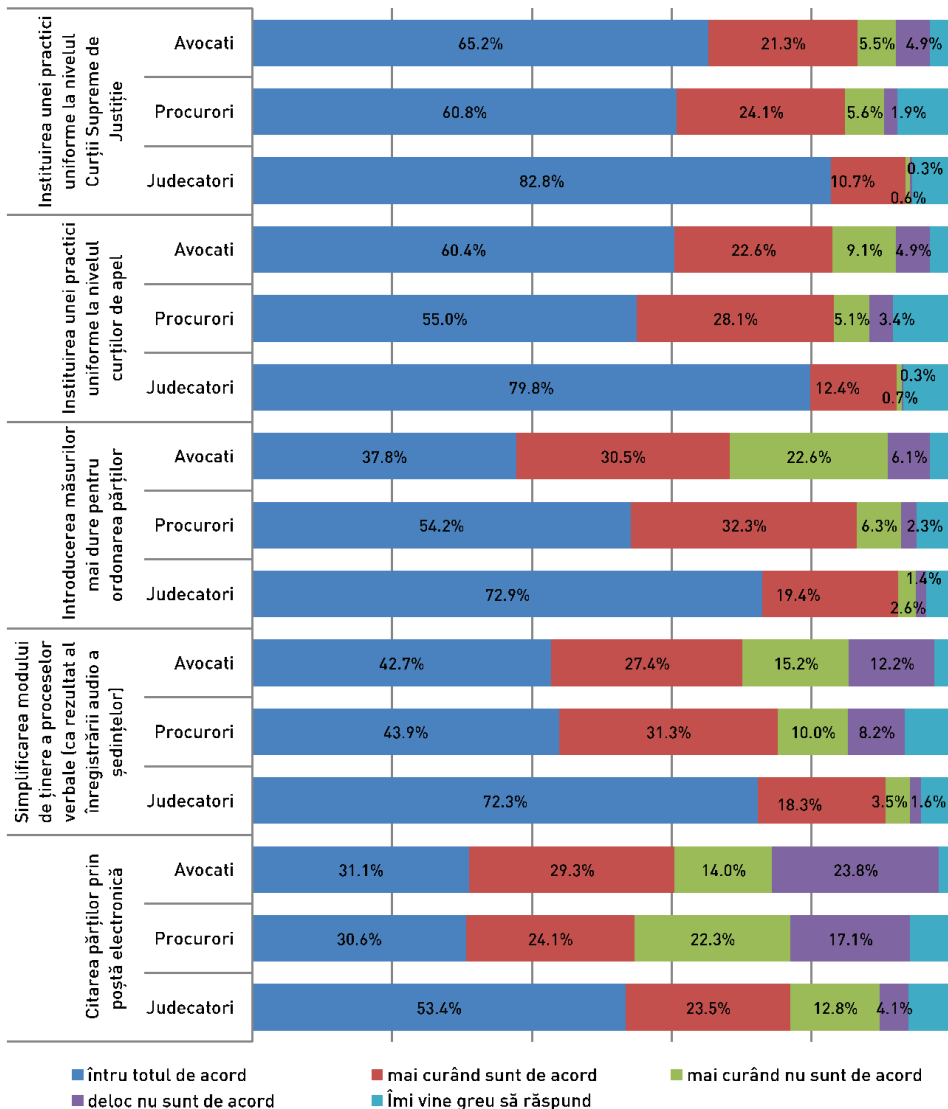
4. Sporirea performanțelor instanțelor de judecată prin măsuri administrative

4.1. Vă rugăm să indicați opinia Dvs. cu privire la faptul dacă următoarele măsuri administrative ar putea ajuta la îmbunătățirea performanței instanței de judecată? Vă rugăm să bifați răspunsul Dvs. pentru fiecare opțiune de mai jos.

Opțiunile exprimate de judecători

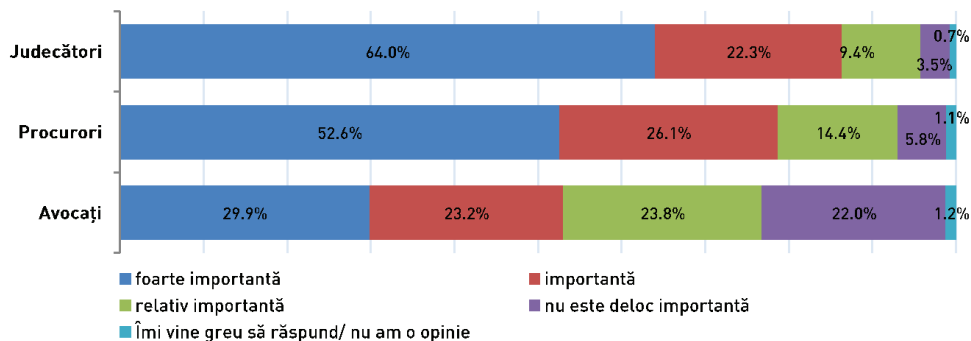
4.2. Vă rugăm să indicați opinia Dvs. cu privire la faptul dacă următoarele măsuri de simplificare a procedurilor judiciare ar ajuta la îmbunătățirea performanței instanței de judecată. Vă rugăm să bifați răspunsul Dvs. pentru fiecare opțiune de mai jos

BLOC II: Modificări legislative pentru îmbunătățirea activității sistemului judecătoresc

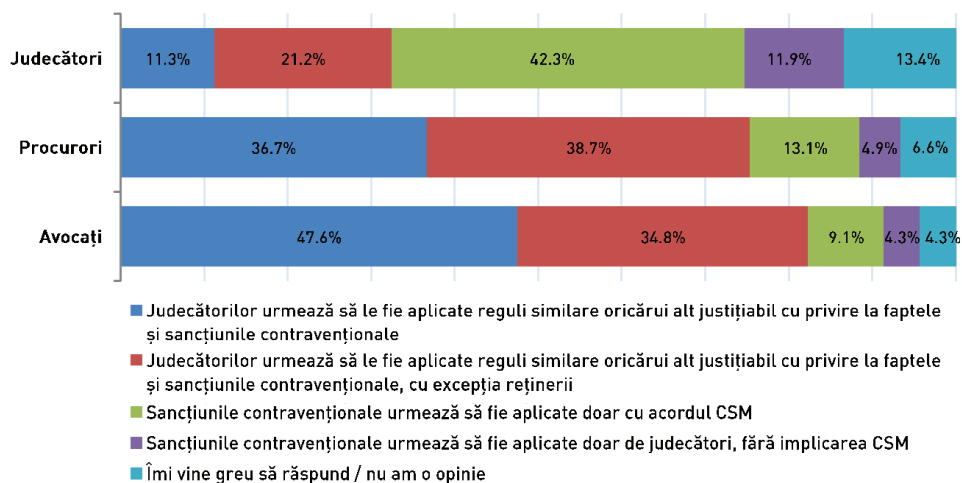
5. Salariile judecătorilor

5.1. Din anul 2014 salariile judecătorilor au fost mărite. Vă rugăm să vă expuneți opinia Dvs. cu privire la importanța acestei măsuri pentru asigurarea independenței, responsabilizării și eficienței sistemului judecătoresc:

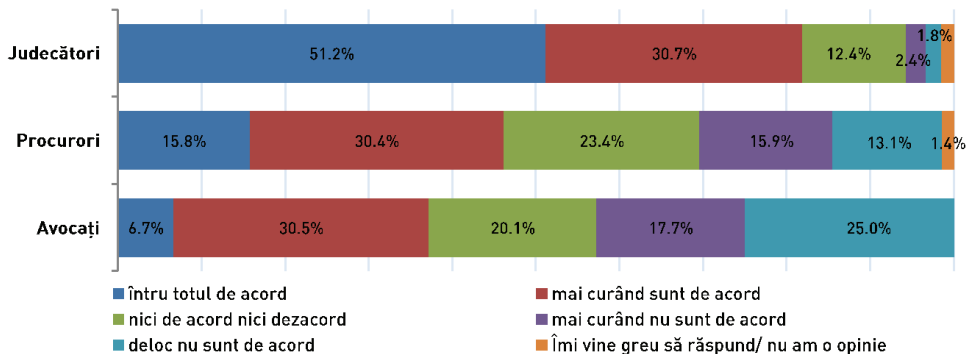
6. Imunitatea judecătorilor

6.1. Care este opinia Dvs. cu privire la imunitatea judecătorilor pe cauze contravenționale. Vă rugăm să alegeți una din opțiunile de mai jos.

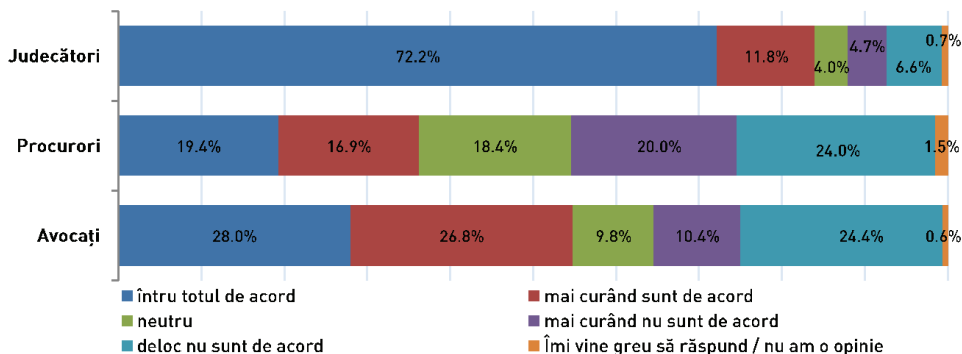

7. Calitatea actului judecătoresc

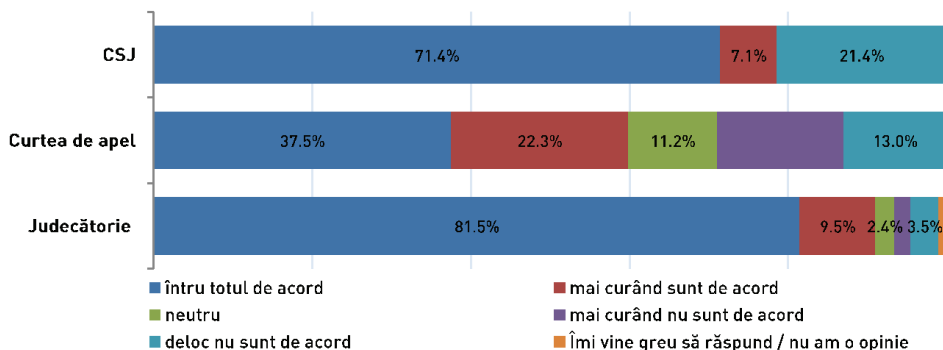
7.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că în anul 2015 calitatea actului de justiție este mai bună decât în anul 2011?

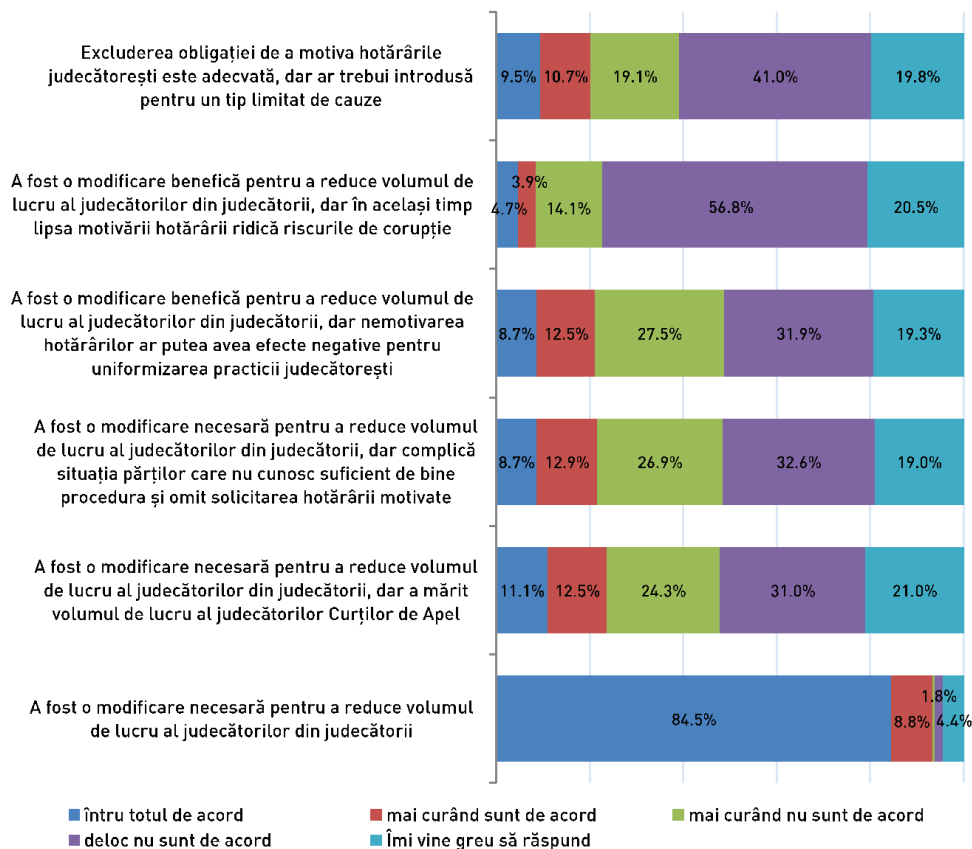
7.2. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că excluderea obligației de a motiva hotărârile judecătorești civile în primă instanță a fost o măsură corectă?

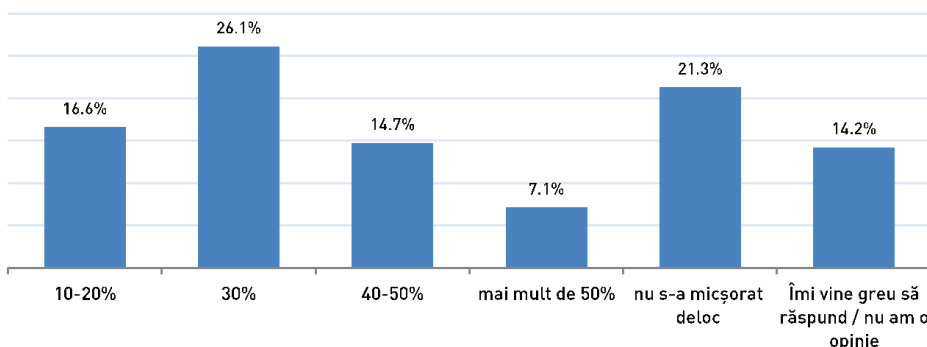
Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

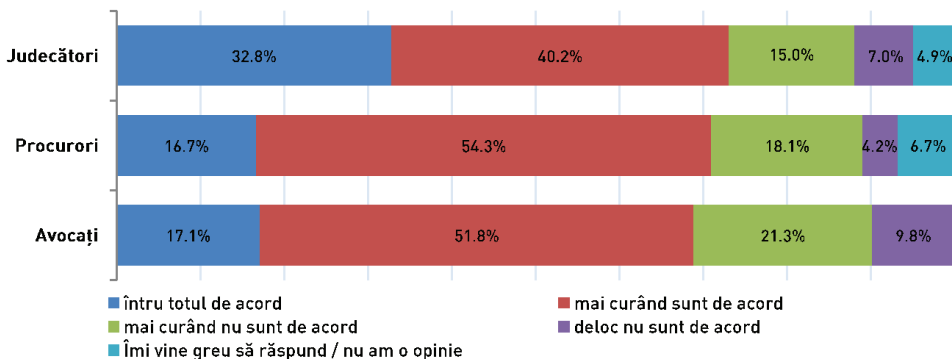
7.3. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații, cu privire la impactul modificării Codului de procedură civilă din 2012 prin care a fost exclusă obligația de a motiva hotărârile judecătorești civile în primă instanță?

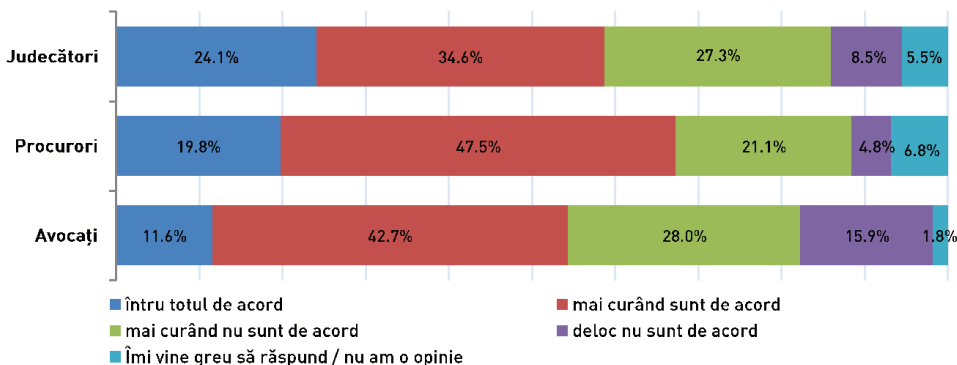
7.4. Dacă sunteți judecător din judecătoria, cu cât s-a micșorat volumul Dvs. de lucru de la intrarea în vigoare a modificărilor la Codul de procedură civilă prin care a fost exclusă obligația de a motiva hotărârile judecătorești civile în primă instanță?

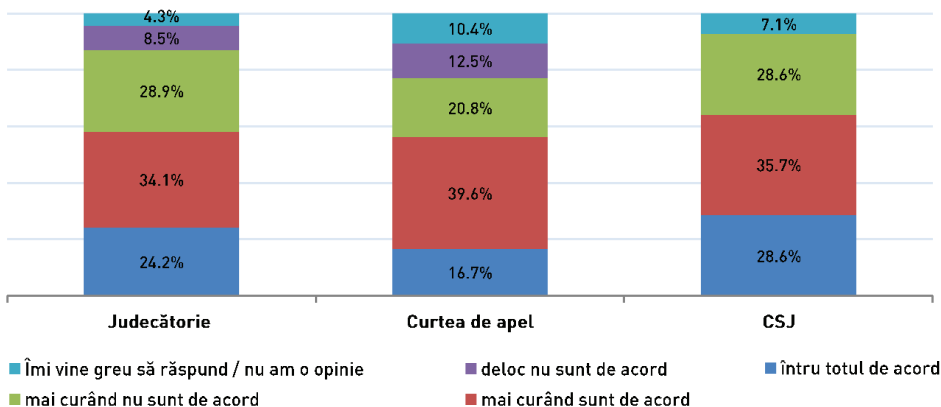
7.5. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că modificările la Codul de procedură civilă din 2012 permite o pregătire mai bună a cauzei pentru judecare și reduce numărul de ședințe per cauză?

7.6. Introducerea termenului de prezentare a probelor în procedura civilă în 2012 a fost gândită pentru a ordona participanții la proces și a reduce amânarea ședințelor de judecată. După părerea Dvs. această măsură și-a atins scopul?

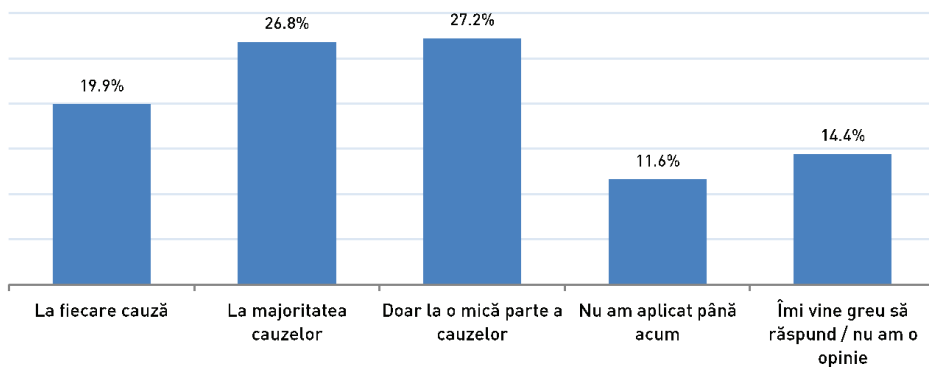

Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

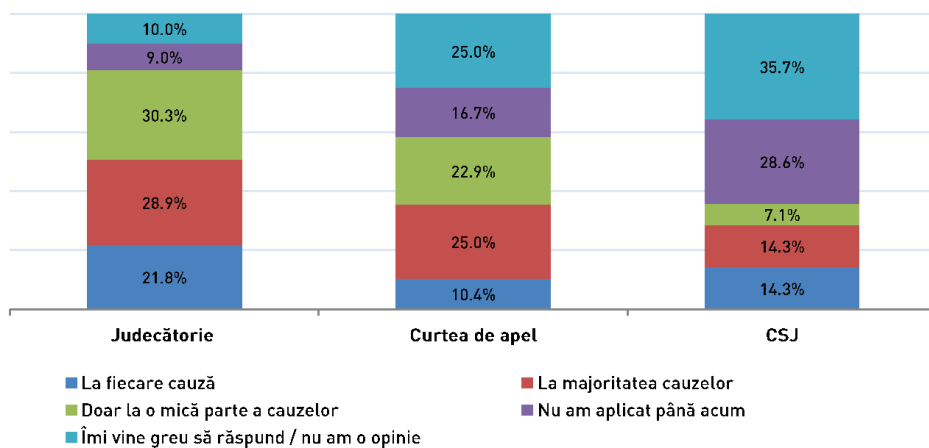

7.7. Modificarea Codului de procedură civilă din 2012 permite pregătirea în scris a cauzei pentru judecarea în fond. Cât de des recurgeți la această procedură?

Opțiunile exprimate de judecători

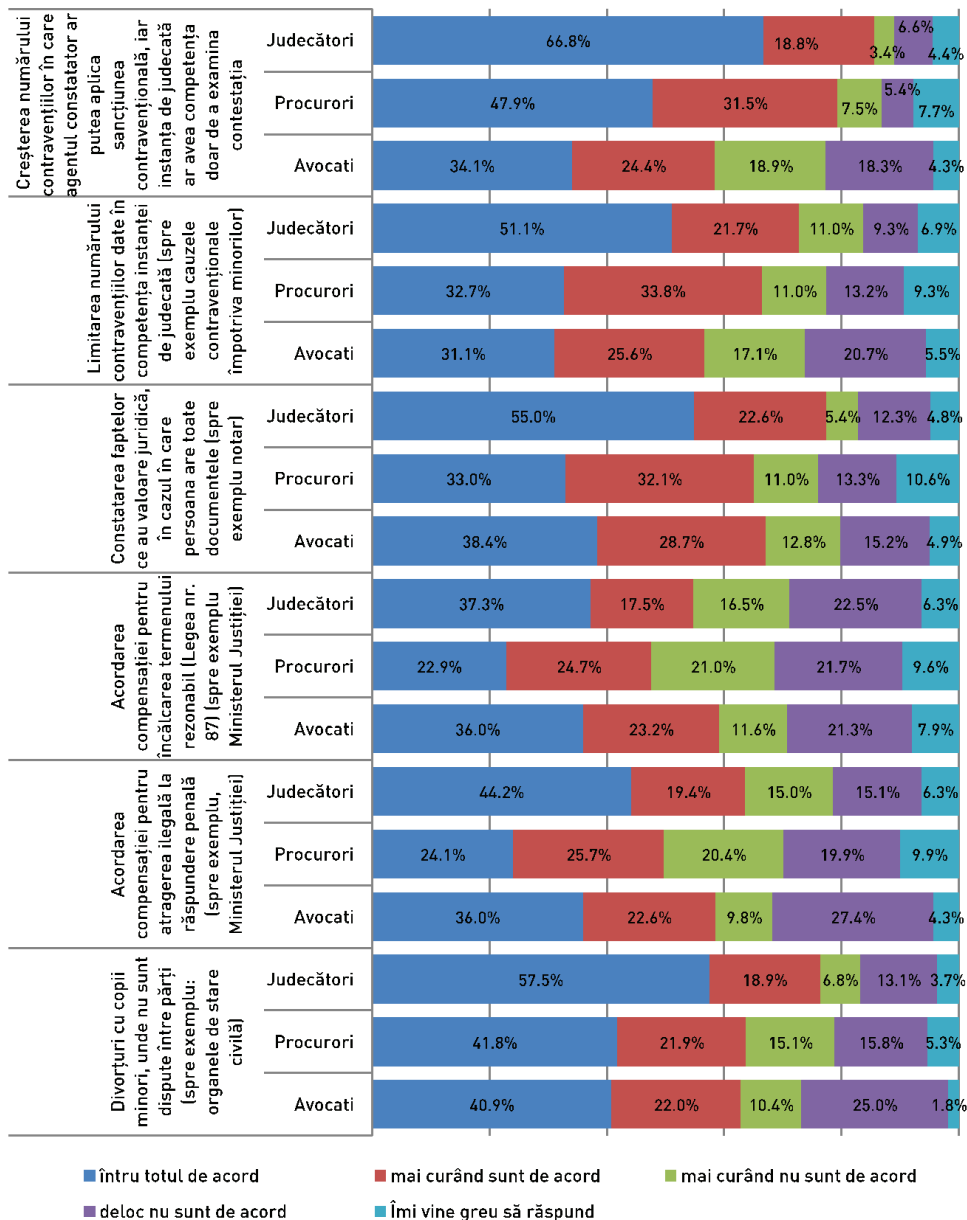

Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

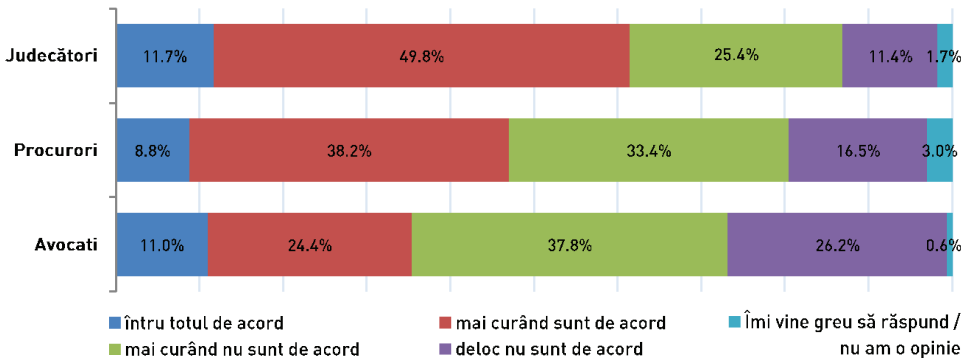
8. Darea în competența organelor administrative a examinării unor categorii de cauze

8.1. În vederea reducerii volumului de lucru al instanțelor de judecată, care este opinia Dvs. cu privire la propunerea ca unele cauze examinate acum de judecători să fie examinate de organe administrative (existente sau create în acest scop), iar părțile să poată să se adreseze instanței de judecată doar dacă acestea nu sunt de acord cu decizia organului administrativ? Vă rugăm să vă exprimați opinia Dvs. cu privire la oportunitatea schimbării de competențe cu privire la următoarele cauze:

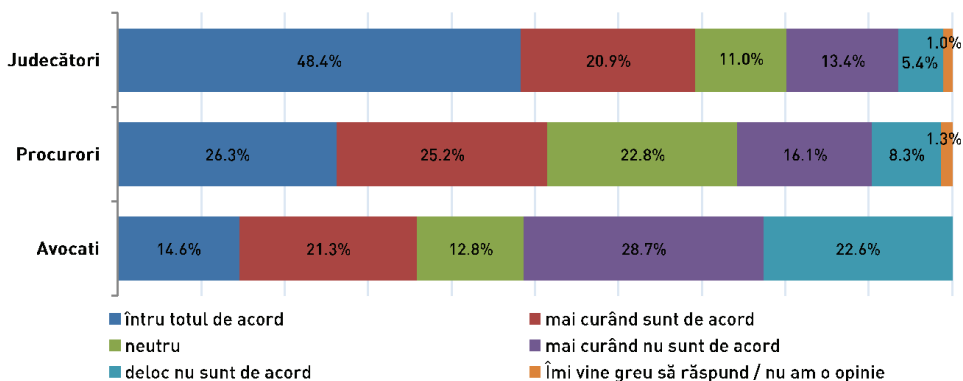

9. Practica judiciară

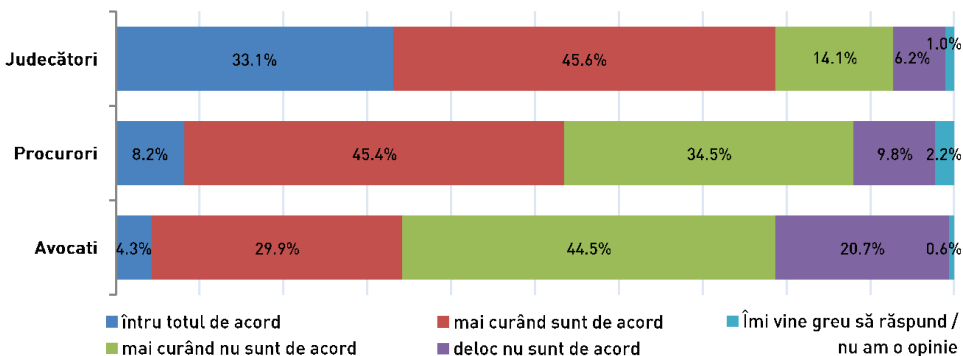
9.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că practica Curții Supreme de Justiție este uniformă?

9.2. Care este opinia Dvs. despre examinarea recursurilor de către CSJ în lipsa părților (procedura scrisă)?

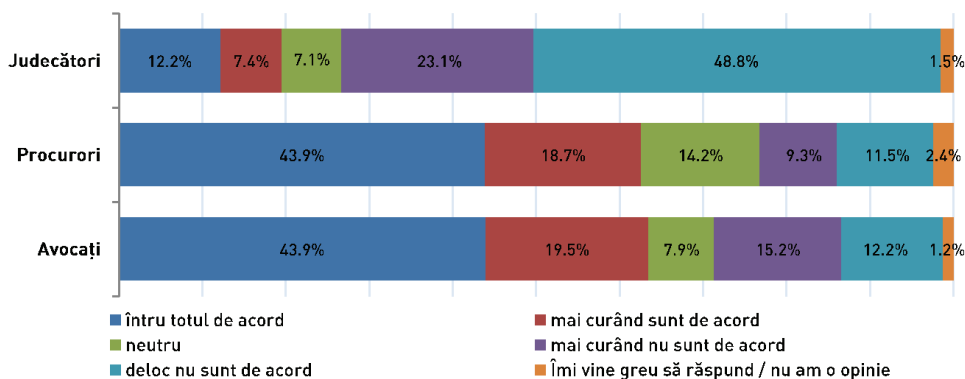
9.3. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că, începând cu anul 2012, Curtea Supremă de Justiție a luat suficiente măsuri pentru uniformizarea practicii judiciare?

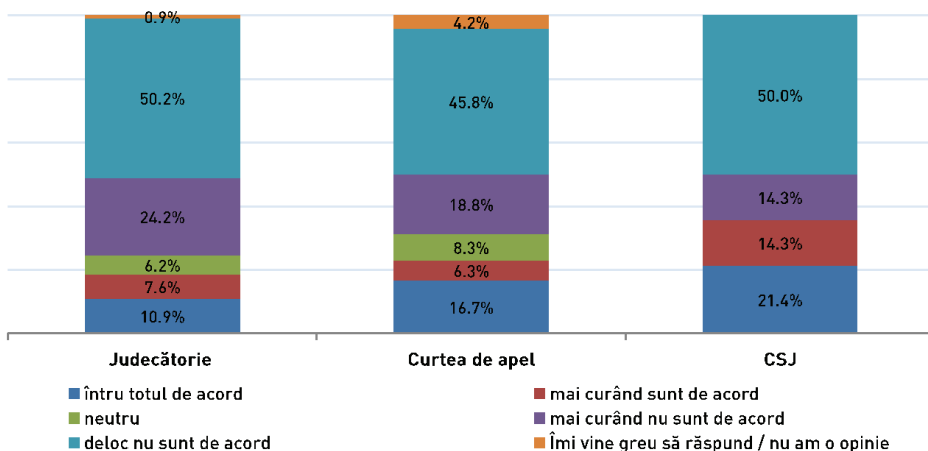
Recentele propuneri de reformarea sistemului judecătoresc

10. Taxa de stat.

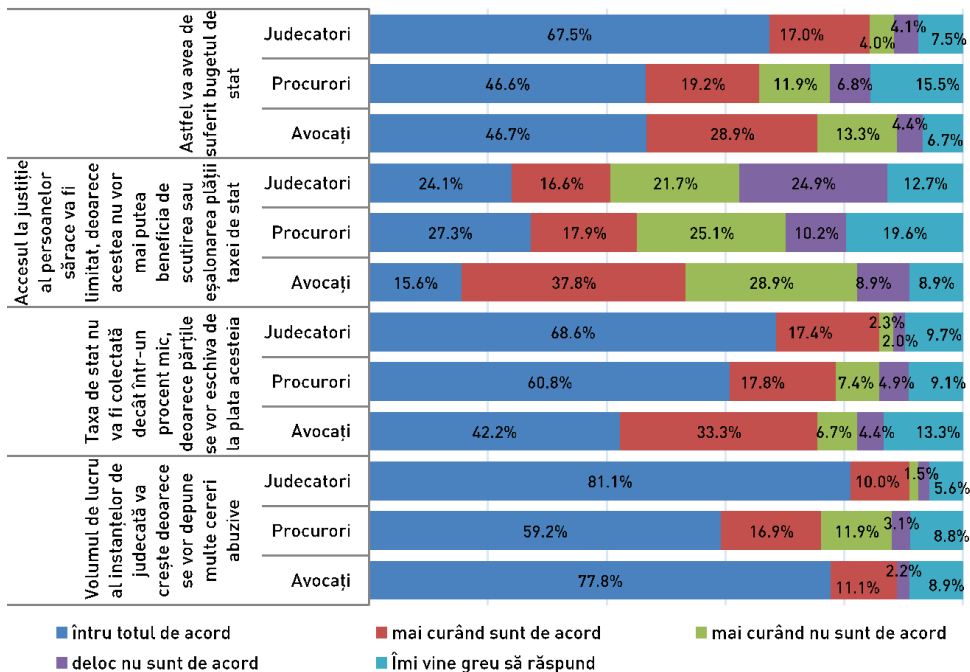
10.1. Recent Centrul de Reformă în Sistemul Judecătoresc a propus schimbarea modului de achitare a taxei de stat în cauzele civile. Este propusă achitarea taxei de stat după ce hotărârea judecătorească devine irevocabilă, de către partea care a pierdut procesul. În ce măsură sunteți de acord cu această propunere?

Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

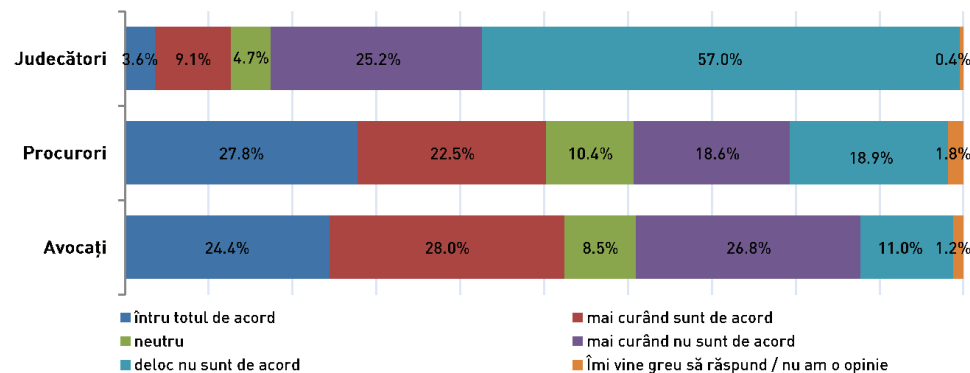

10.2. Dacă ați indicat că *mai curând nu sunt de acord* sau *deloc nu sunt de acord* cu propunerea referitoare la schimbarea modului de plată a taxei de stat, vă rugăm să menționați dacă sunteți de acord sau nu cu posibilele riscuri pe care le poate implica această propunere:

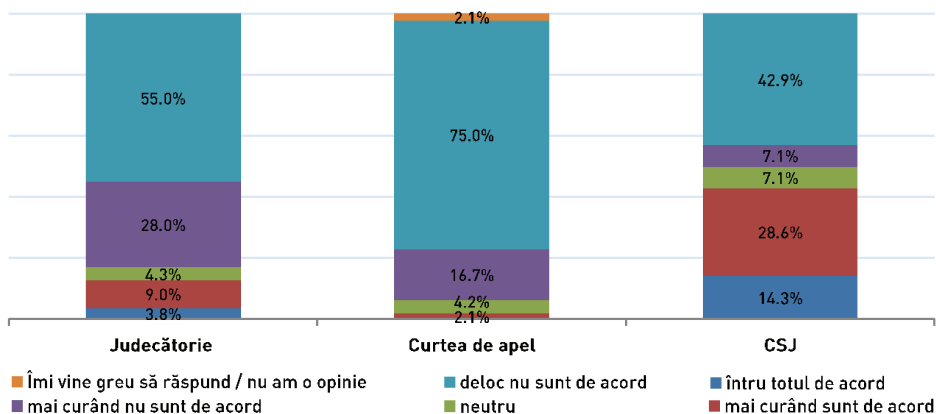

11. Termenul fix de examinare a cauzelor în instanțe

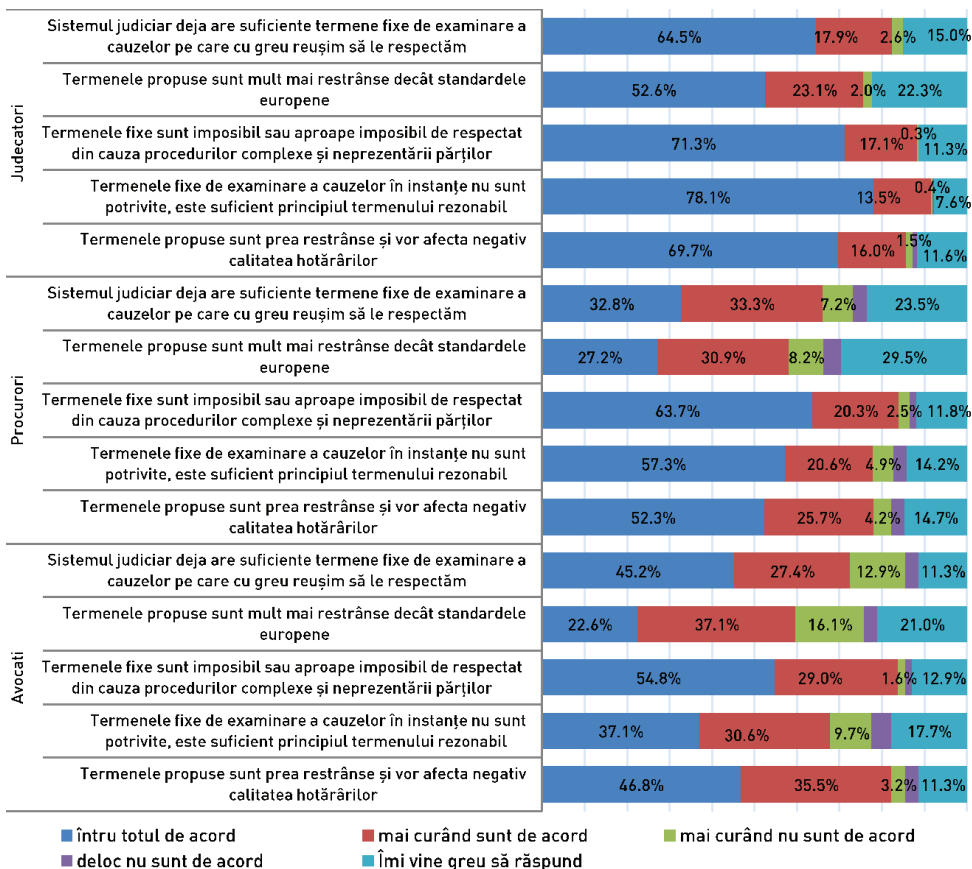
11.1. Recent Centrul de Reformă în Sistemul Judecătoresc a propus introducerea termenelor fixe de examinare a cauzelor în instanțe - 6 luni pentru prima instanță și câte 3 luni pentru apel și recurs, în cauze civile și penale. În ce măsură sunteți de acord cu această propunere?

Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

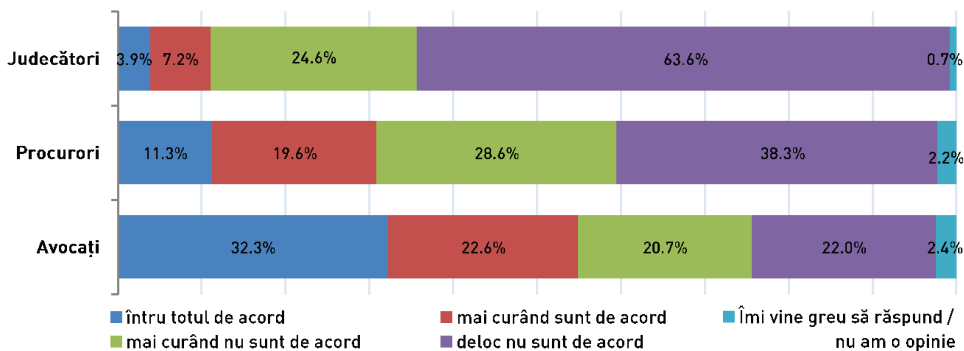

11.2. Dacă la întrebarea precedentă ați ales opțiunea *mai curând nu sunt de acord* sau *deloc nu sunt de acord*, vă rugăm să apreciați dacă sunteți de acord sau nu cu afirmațiile de mai jos referitoare la introducerea termenelor fixe de examinare a cauzelor în instanțe:

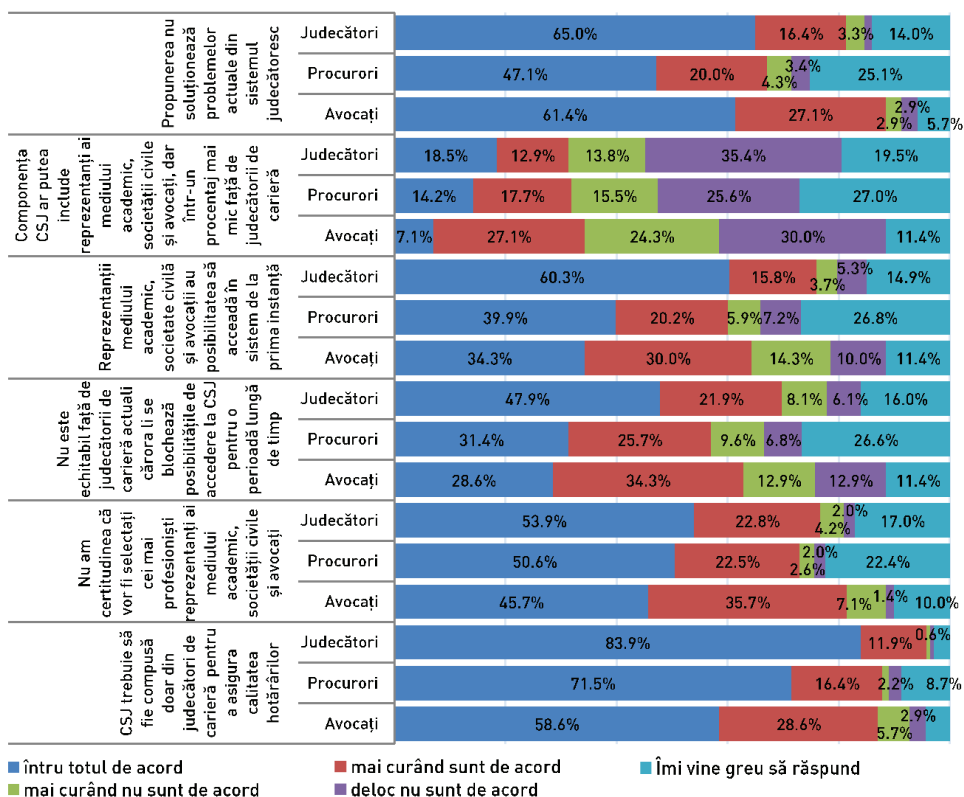

12. Componența Curții Supreme de Justiție

12.1. Recent Centrul de Reformă în Sistemul Judecătoresc a propus modificarea componenței Curții Supreme de Justiție astfel încât 16 din 33 judecători să fie selectați din rândul reprezentanților mediului academic, societate civilă și avocați și 17 să fie judecători de carieră. În ce măsură sunteți de acord cu această propunere?

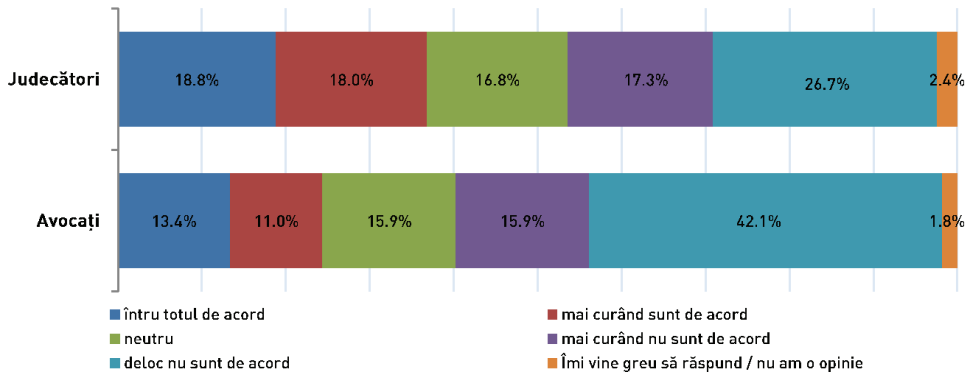

12.2. Dacă la întrebarea precedentă ați ales opțiunea *mai curând nu sunt de acord sau deloc nu sunt de acord*, vă rugăm să apreciați dacă sunteți de acord sau nu cu afirmațiile de mai jos cu privire la modificarea componenței Curții Supreme de Justiție:

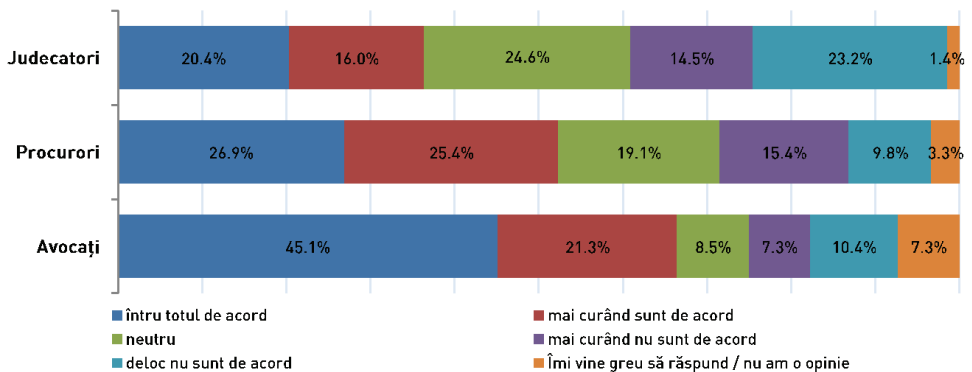
13. Medierea obligatorie

13.1. Recent Centrul de Reformă în Sistemul Judecătoresc a propus introducerea medierii obligatorii a cauzelor civile de către judecătorul căruia i-a fost distribuită aleatoriu cauza. În caz de eșuare a medierii, cauza urmează să fie expediată pentru examinare în fond unui alt judecător. În ce măsură sunteți de acord cu această propunere?

14. Investiția CSM cu efectuarea controlului declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și al declarațiilor de interese personale

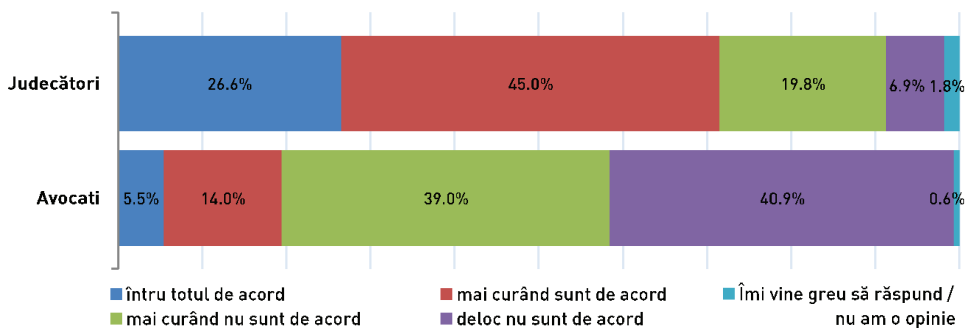
14.1. Recent Ministerul Justiției a propus investiția CSM, fără a prejudicia competența altor organe, cu dreptul să dispună Inspecției Judiciare efectuarea controlului declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și al declarațiilor de interese personale ale judecătorilor, dreptul de a constata dacă între veniturile realizate de judecător și membrii familiei sale pe parcursul exercitării funcției și proprietatea dobândită în aceeași perioadă există o diferență vădită ce nu poate fi justificată, iar în cazul constatării unor încălcări, judecătorul să fie propus pentru eliberare din funcție. În ce măsură sunteți de acord cu această propunere?

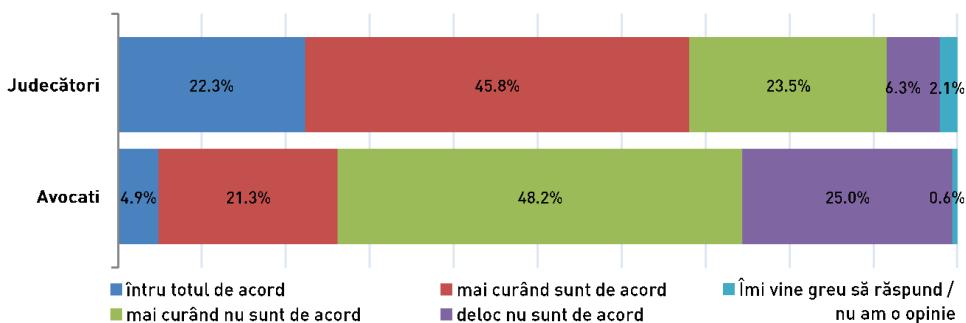
BLOC III: Auto-administrarea sistemului judecătoresc

15. Activitatea Consiliului Superior al Magistraturii

15.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că activitatea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) este transparentă?

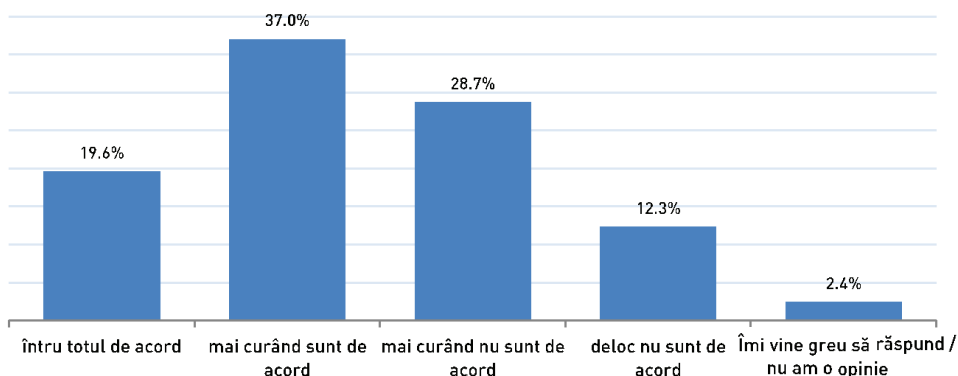

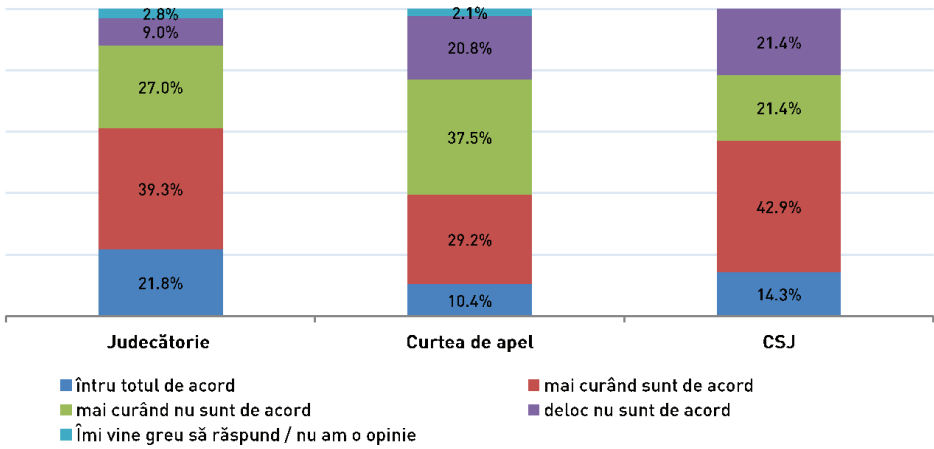
15.2. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că hotărârile CSM sunt bine motivate și clare?

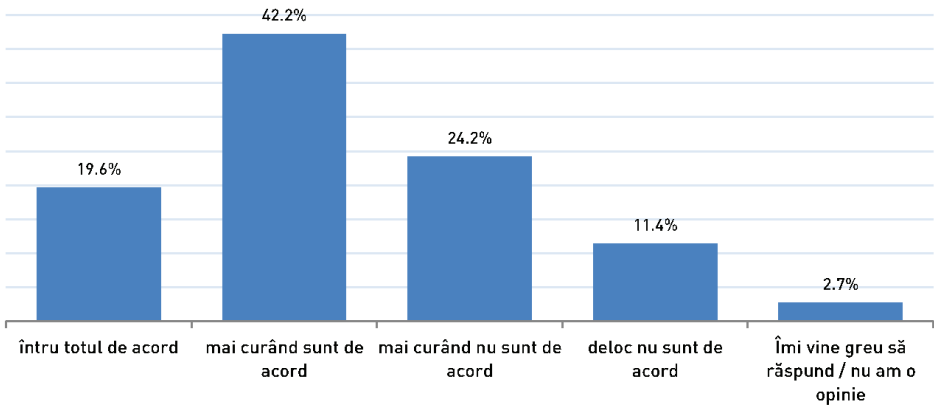
15.3. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că CSM comunică eficient cu judecătorii?

Opțiunile exprimate de judecători

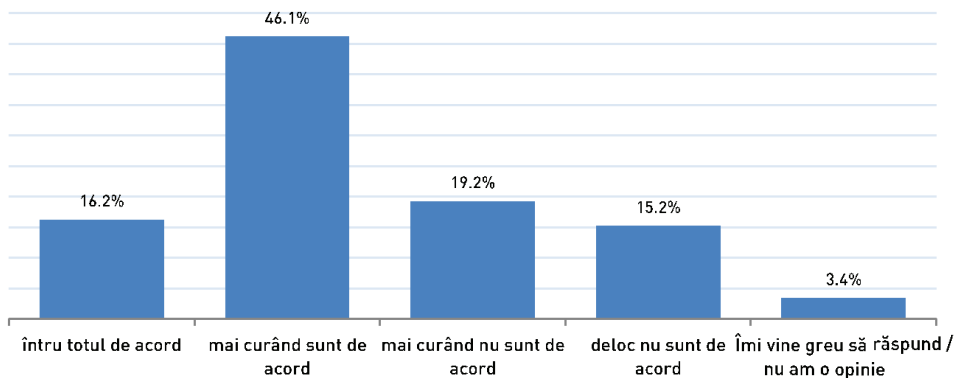
Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

15.4. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că modul de organizare a Adunărilor Generale ale Judecătorilor este unul corect și eficient?

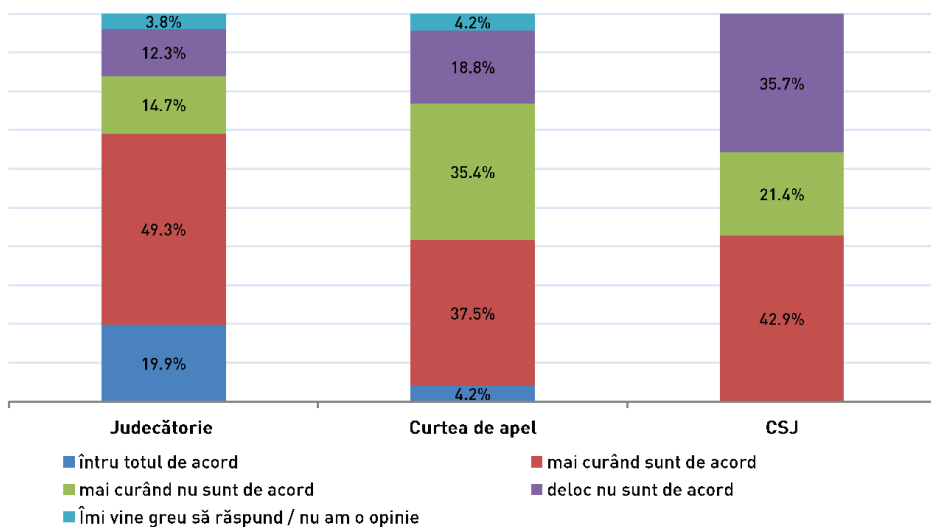
Opțiunile exprimate de judecători

16. Selecția, promovarea și evaluarea performanțelor judecătorilor.

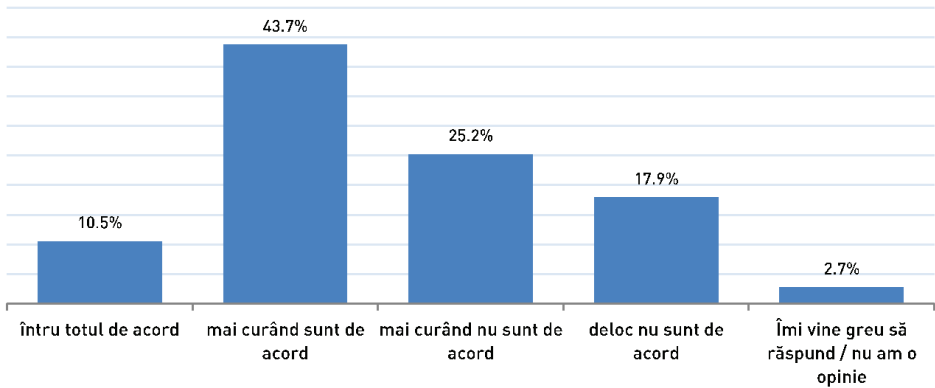
16.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că mecanismul de numire inițială a judecătorilor în funcție este unul corect și bazat pe merite, fiind selectați cei mai buni candidați?

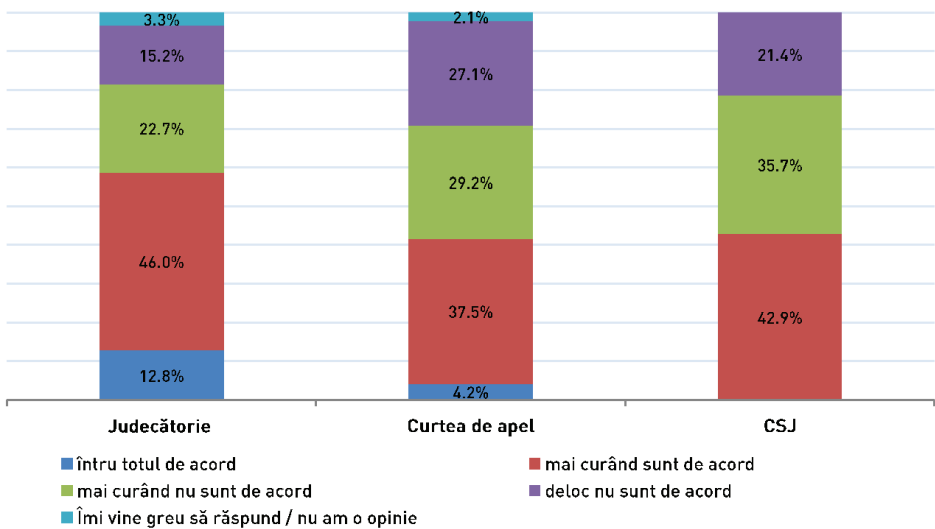
Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

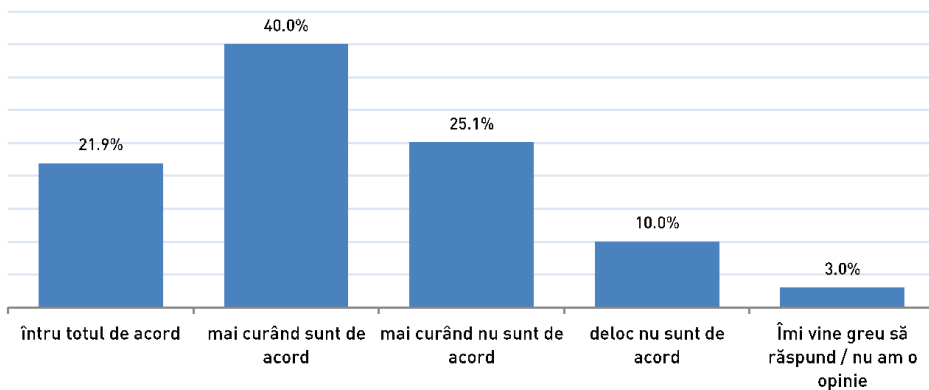
16.2. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că modul de promovare al judecătorilor este unul corect și bazat pe merite, fiind promovați la o instanță superioară cei mai buni judecători?

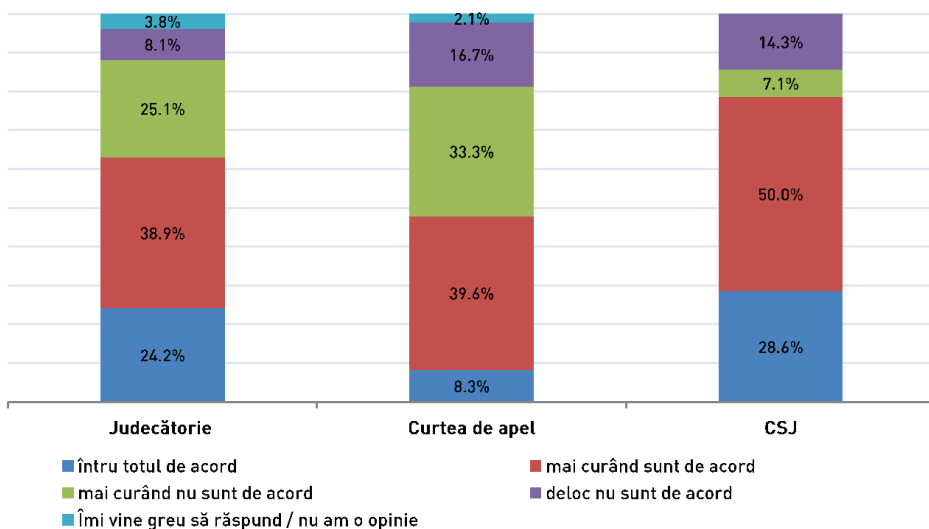
Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

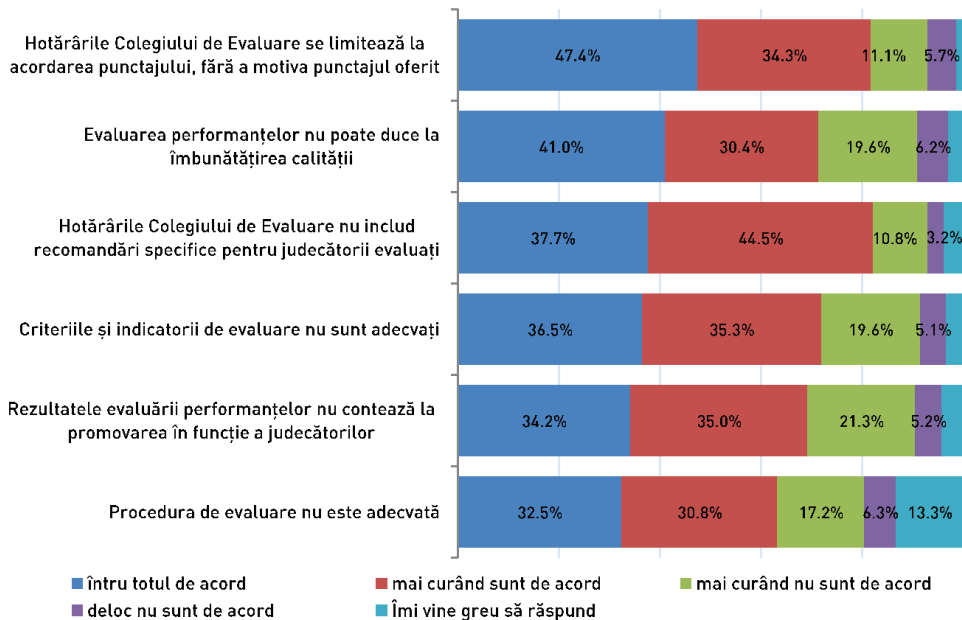
16.3. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că sistemul de evaluare a performanțelor judecătorilor instituit în 2012 ajută judecătorii să-și îmbunătățească performanța?

Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

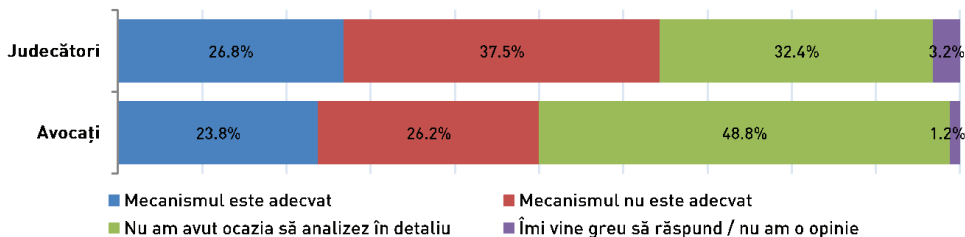

16.4. Vă rugăm să menționați dacă sunteți sau nu de acord că următoarele cauze v-au determinat opinia Dvs. referitor la faptul că sistemul evaluării performanțelor nu ajută judecătorii să-și îmbunătățească performanța

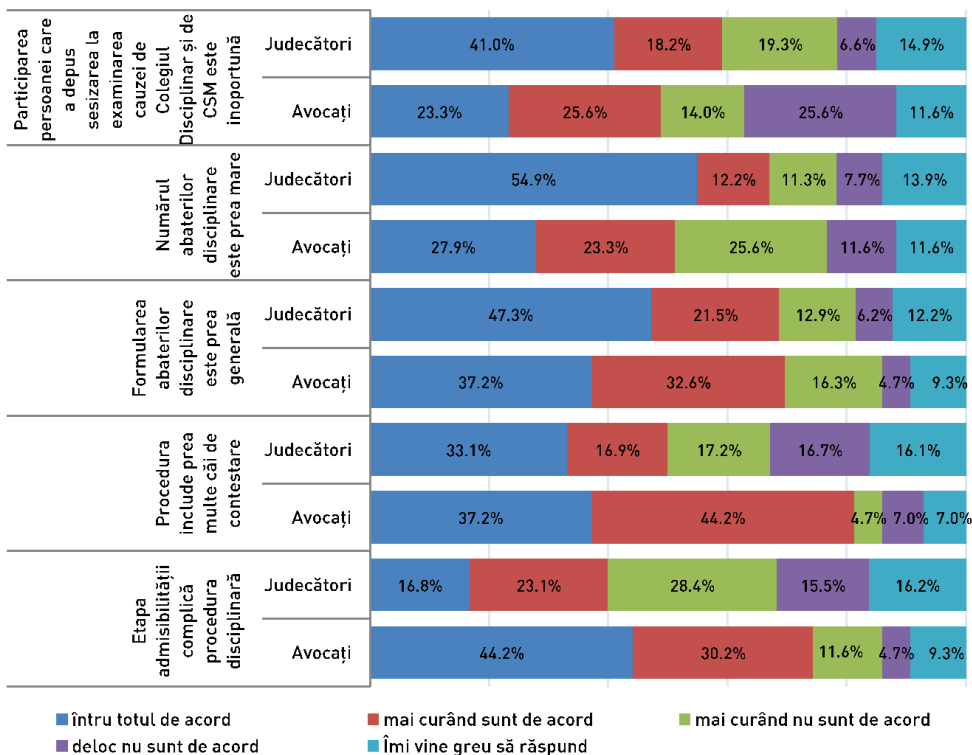

17. Sistemul de răspundere disciplinară a judecătorilor

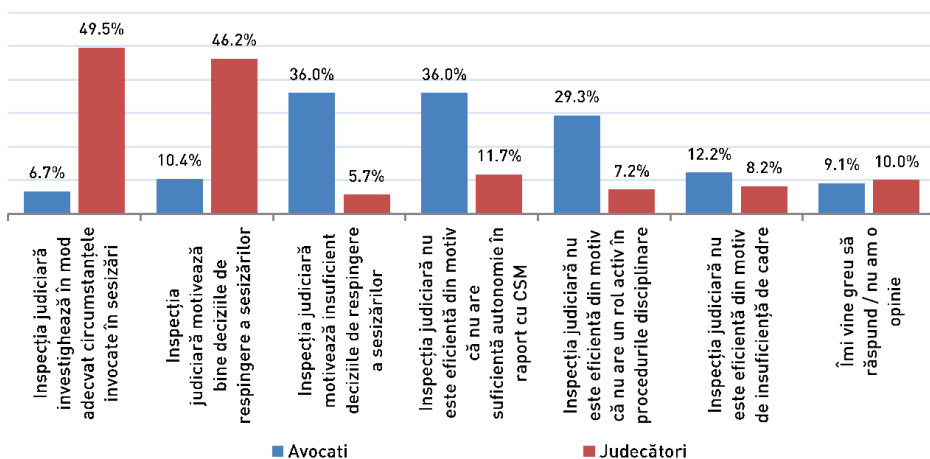
17.1. Care este opinia Dvs. cu privire la mecanismul răspunderii disciplinare a judecătorilor introdus prin Legea nr. 178, în vigoare de la 1 ianuarie 2015? Vă rugăm să alegeți o opțiune.

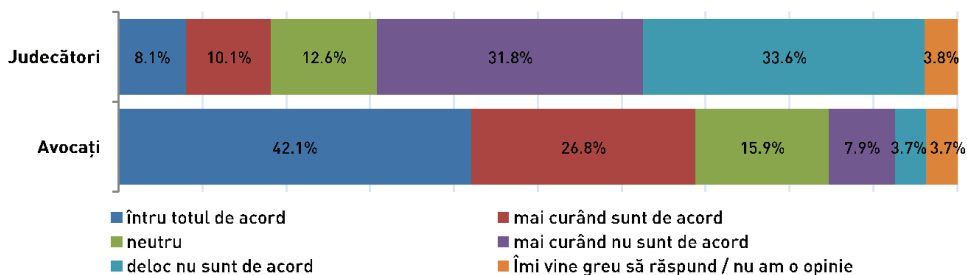
17.2. Vă rugăm să menționați dacă sunteți sau nu de acord cu următoarele cauze care v-au determinat opinia Dvs. cu privire la faptul că mecanismul răspunderii disciplinare instituit prin Legea nr. 178 nu este adecvat

17.3 Care este opinia Dvs. cu privire la activitatea Inspecției Judiciare în cadrul procedurilor disciplinare?

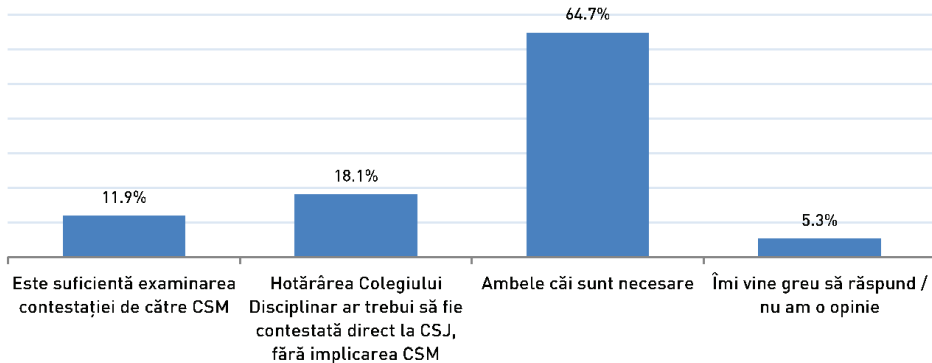

17.4. Recent Centrul de Reformă în Sistemul Judecătoresc a propus modificarea componenței Inspecției Judiciare prin creșterea numărului inspectorilor judecătorești de la 5 la 15, dintre care 8 să fie reprezentanți ai mediului academic, societate civilă și avocați. În ce măsură sunteți de acord la această propunere?

17.5. Hotărârile Colegiului Disciplinar pot fi contestate la CSM și apoi la CSJ. Dacă s-ar modifica căile de atac, care remediu considerați că este cel mai efectiv pentru cauzele disciplinare?

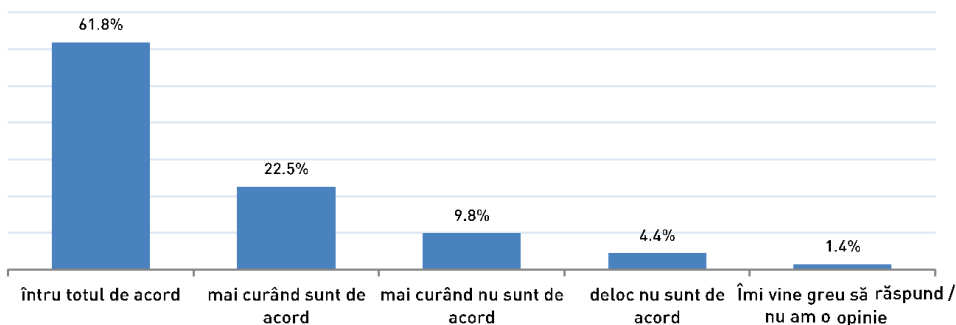
Opțiunile exprimate de judecători

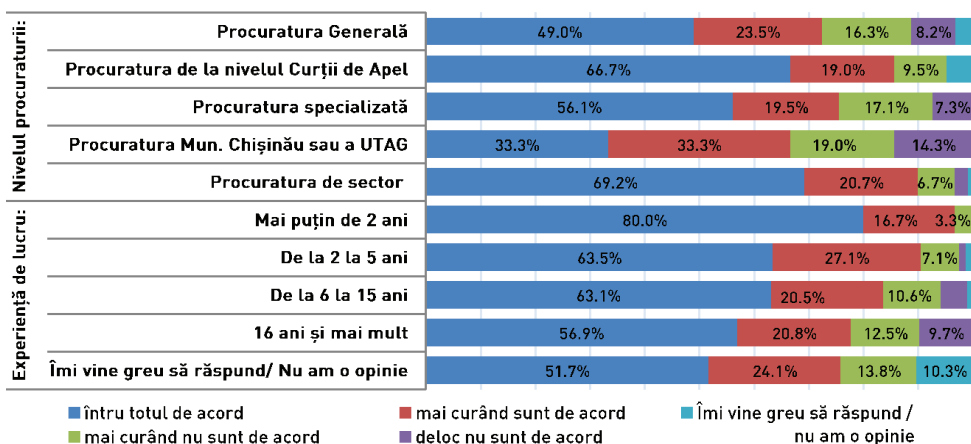
BLOC IV: Reforma procuraturii. Opțiunile exprimate de procurori

18. Proiectul de lege privind Procuratura

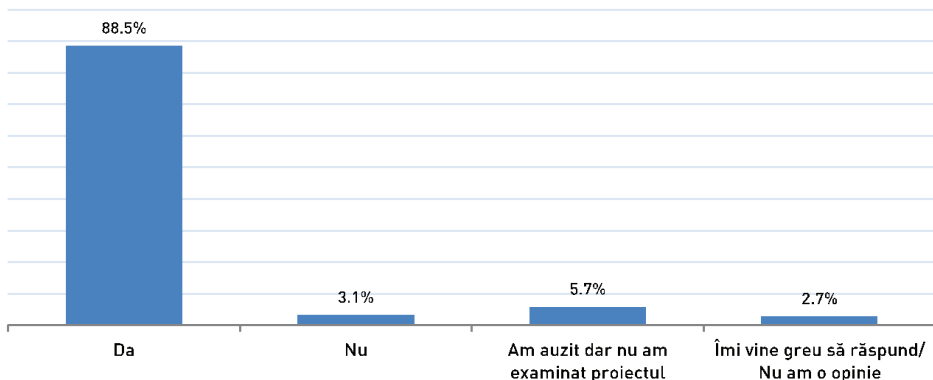
18.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că reformarea procuraturii este necesară?

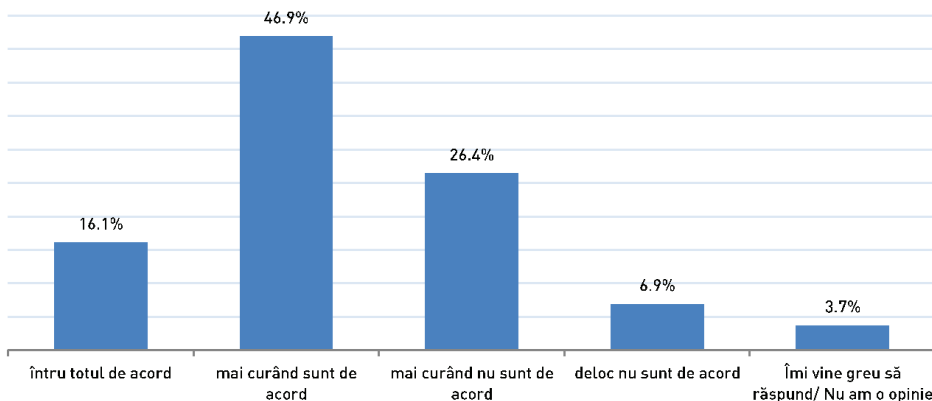
Opțiunile exprimate de procurori în funcție de instituția în care activează și experiența de lucru

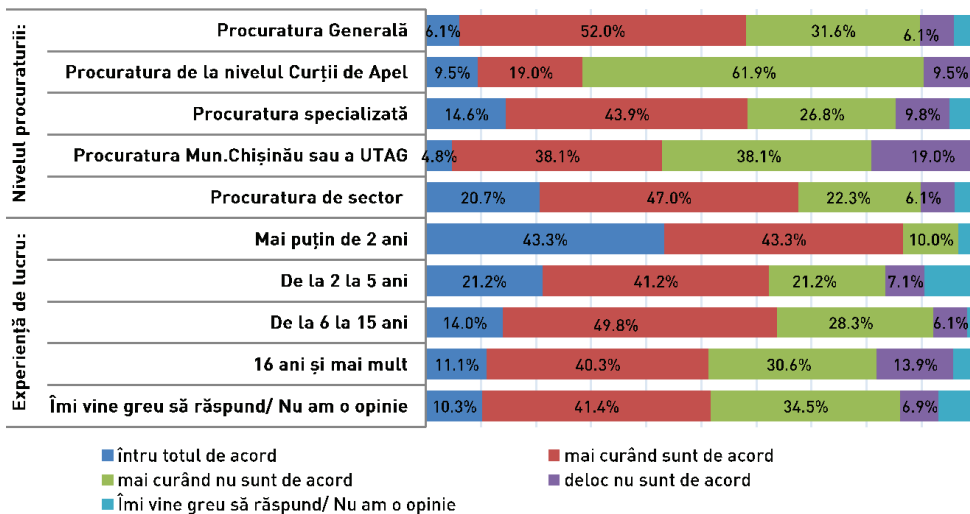
18.2. Ați avut posibilitatea să analizați proiectul noii Legi cu privire la procuratură adoptat de Parlament în prima lectură?

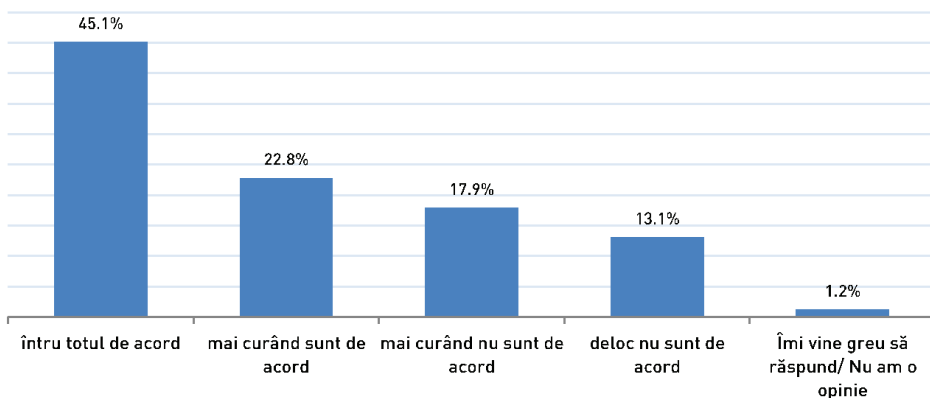
18.3. În ce măsură sunteți de acord cu abordările din proiectul noii Legi cu privire la procuratura?

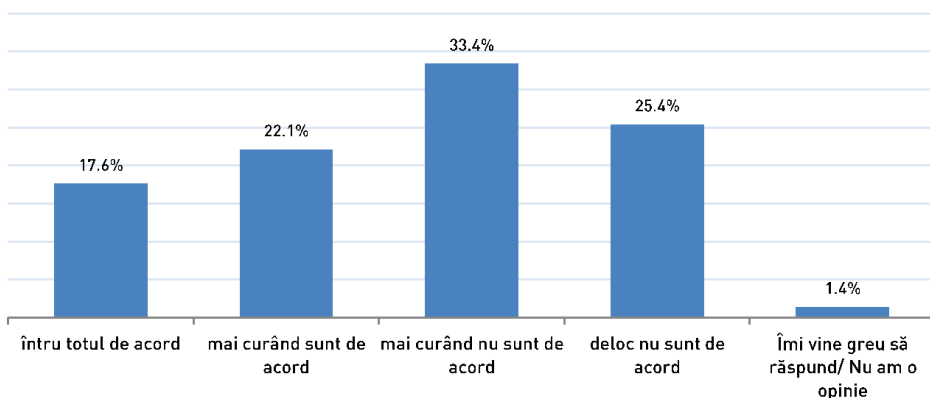
Opțiunile exprimate de procurori în funcție de instituția în care activează și experiența de lucru

18.4. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că competența procurorului de a intenta acțiuni civile ar trebui exclusă?

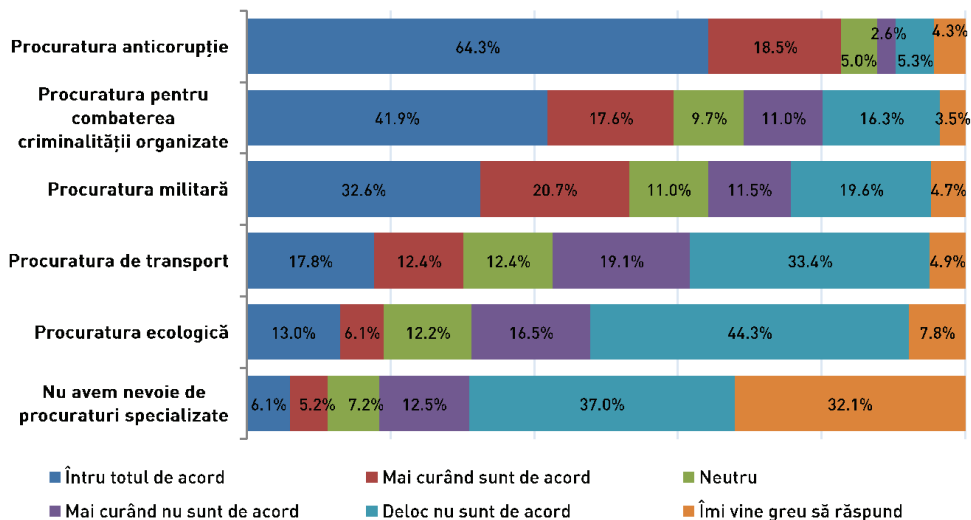

18.5. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că competența procuraturii de a asigura respectarea legii în forțele armate și DIP ar trebui exclusă?

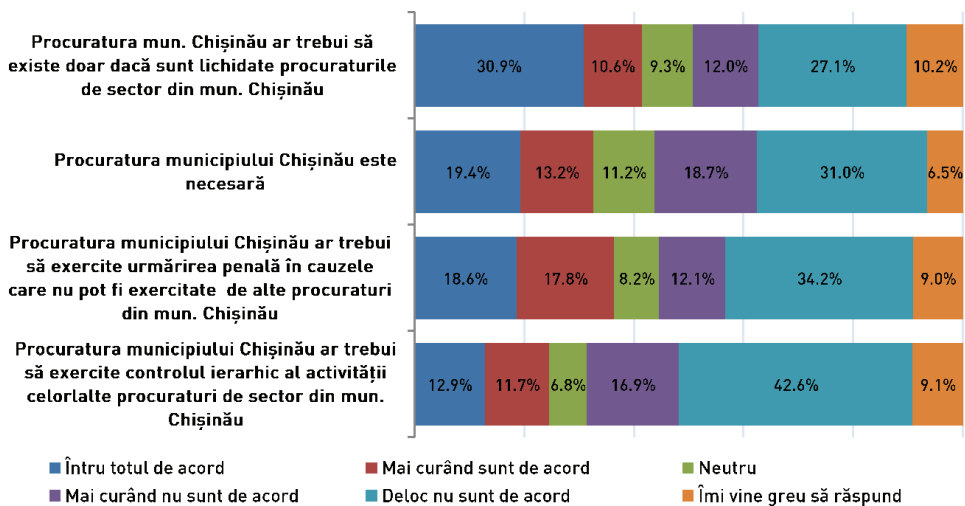

19. Specializarea și optimizarea activității procuraturilor

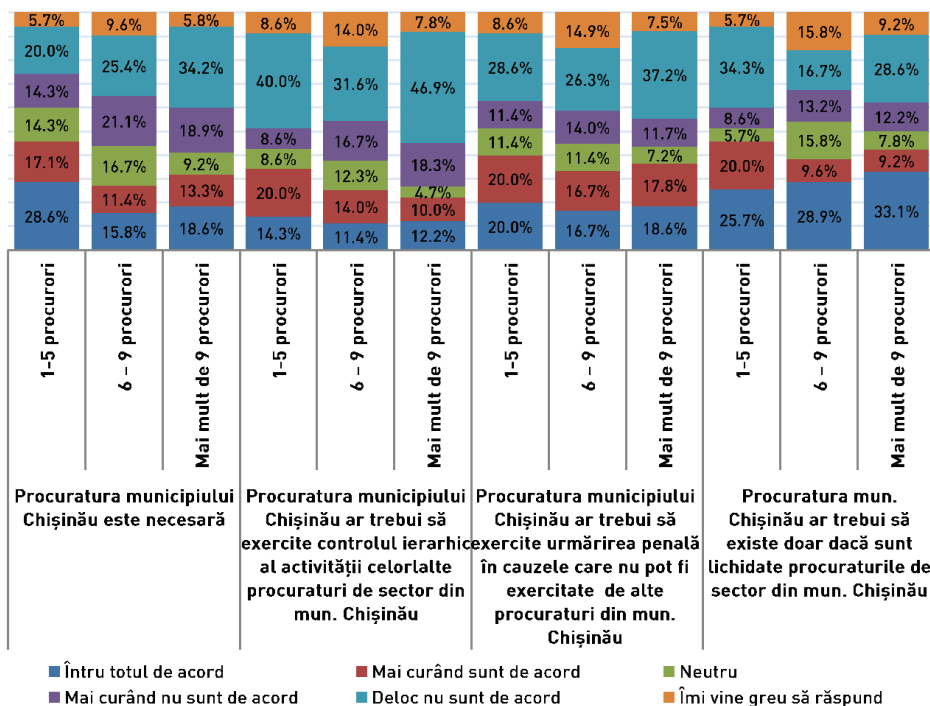
19.1. Mai jos sunt indicate procuraturile specializate existente, precum și care ar putea fi create în Republica Moldova. Vă rugăm să bifați opinia Dvs. cu privire la oportunitatea (justificarea) existenței fiecărei procuraturi specializate indicate mai jos

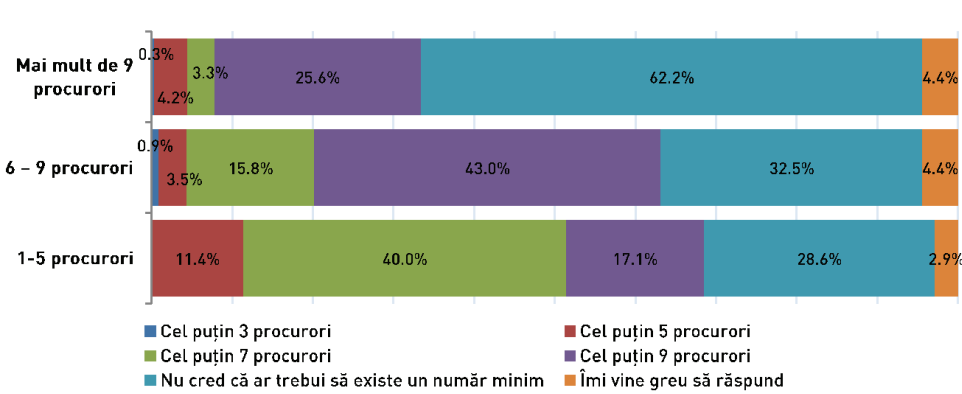
19.2. Următoarele declarații se referă la Procuratura municipiului Chișinău. Vă rugăm să indicați dacă sunteți de acord cu fiecare declarație de mai jos

Opțiunile exprimate de procurori în funcție de instituția în care activează și experiența de lucru

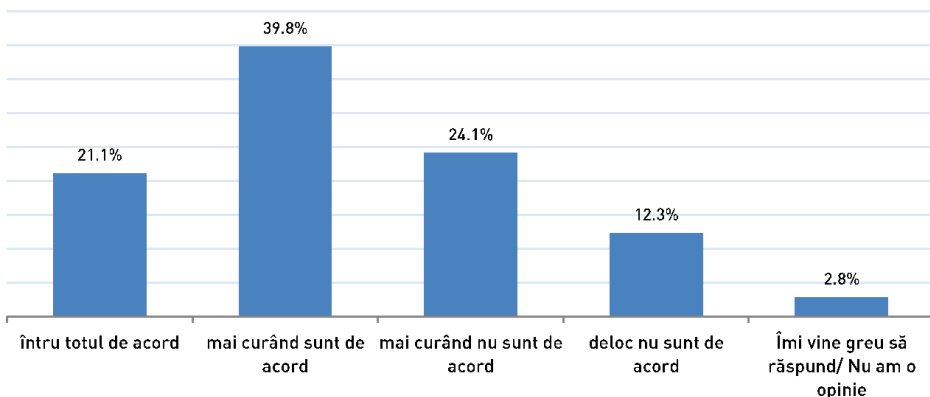

19.3. Vă rugăm să indicați, în opinia Dvs., care ar trebui să fie numărul minim de procurori într-o procuratură teritorială (de sector/raion) pentru ca activitatea acesteia să se poată desfășura eficient în conformitate cu normele procedurale în vigoare

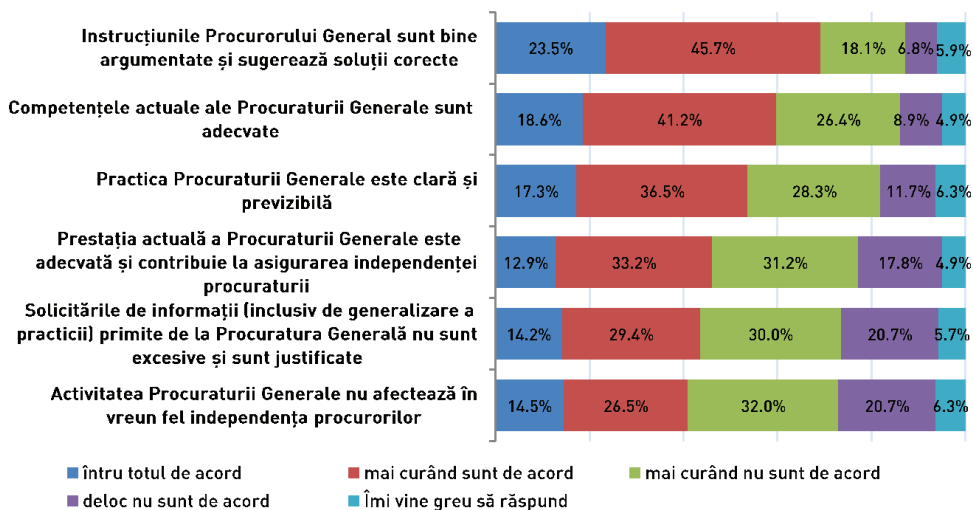

20. Autoadministrarea Procuraturii

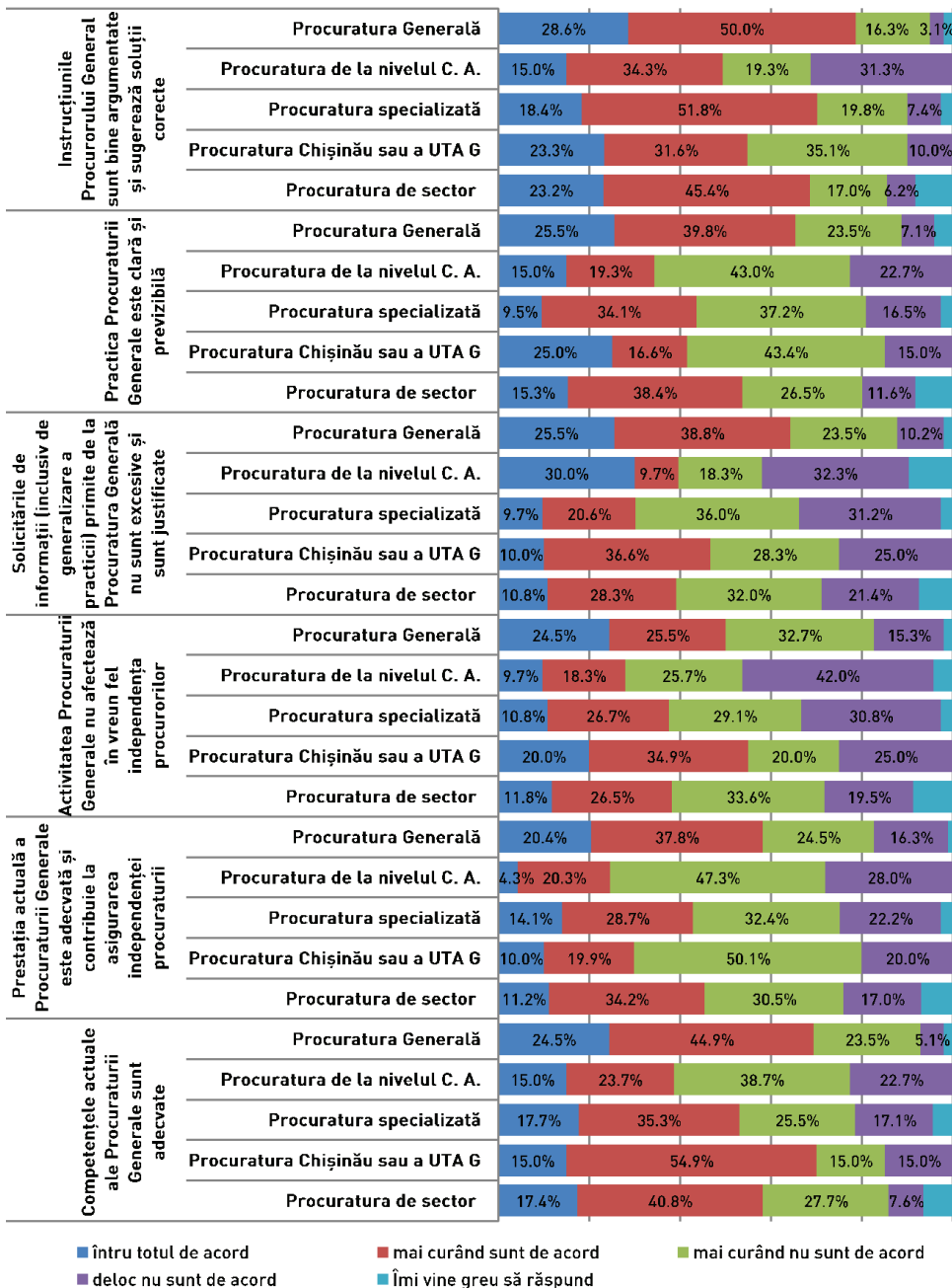
20.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că activitatea Procuraturii Generale este eficientă?

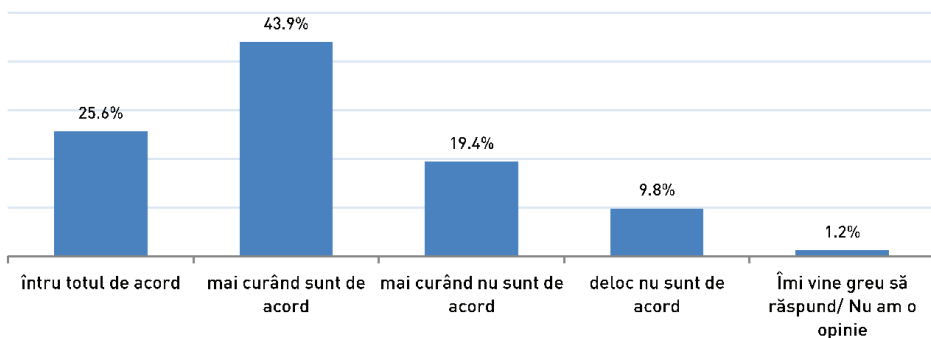
20.2. Această întrebare se referă la calitatea activității Procuraturii Generale. Vă rugăm să vă expuneți în ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:

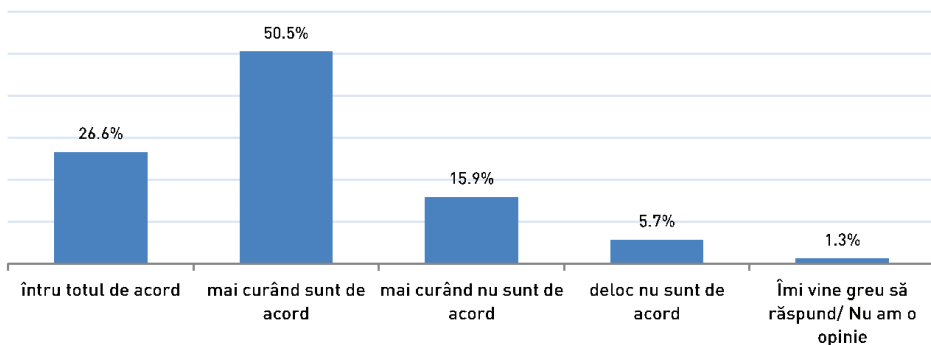
Opțiunile exprimate de procurori în funcție de instituția în care activează și experiența de lucru

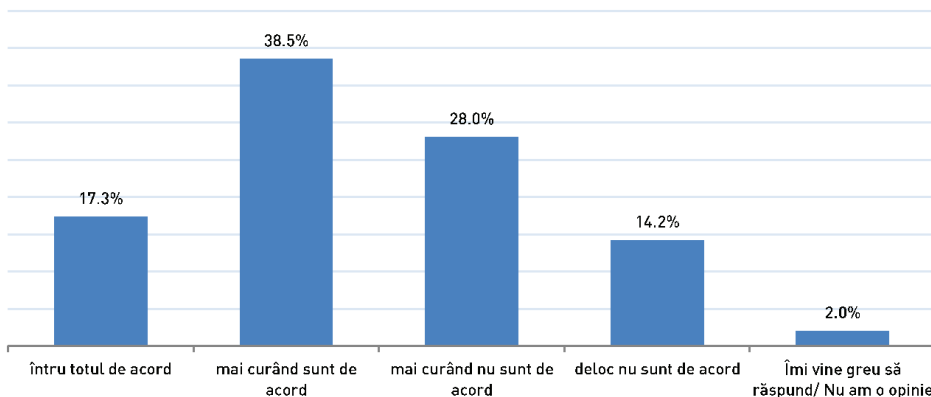
20.3. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că activitatea Consiliului Superior al Procuraturii (CSP) este transparentă?

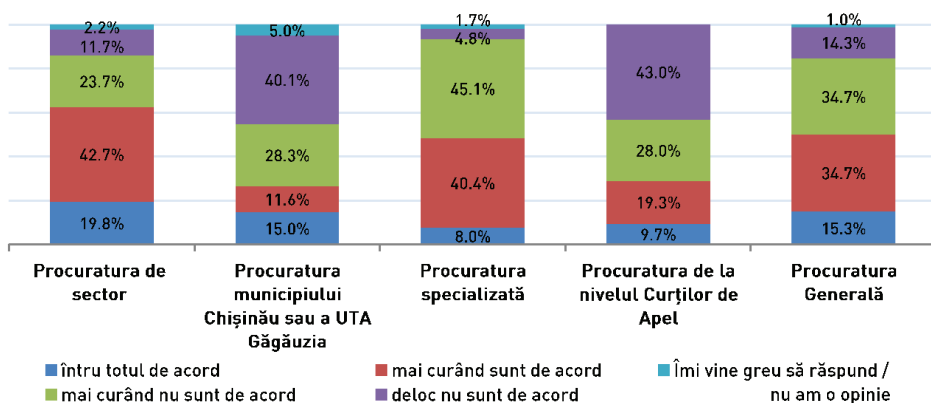
20.4. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că hotărârile CSP sunt bine motivate și clare pentru procurori?

20.5. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că CSP comunică eficient cu procurorii?

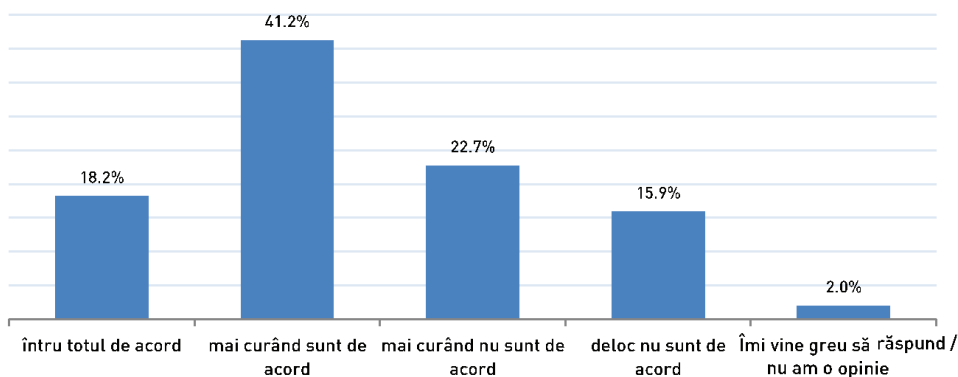

Opțiunile exprimate de procurori în funcție de instituția în care activează și experiența de lucru

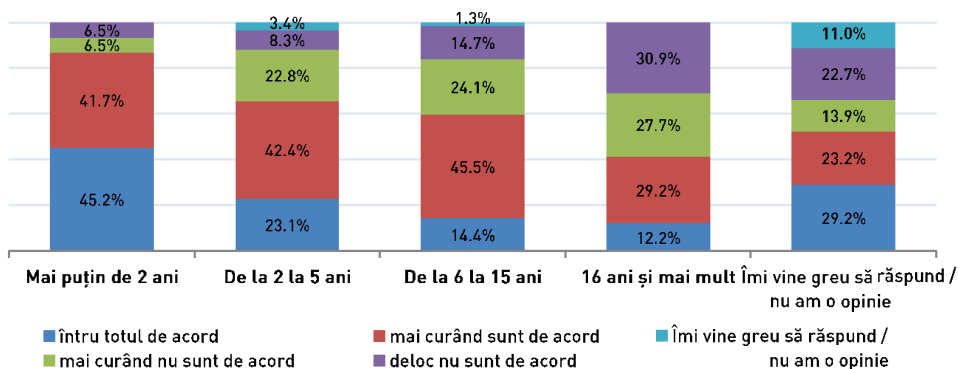

21. Selecția și promovarea procurorilor.

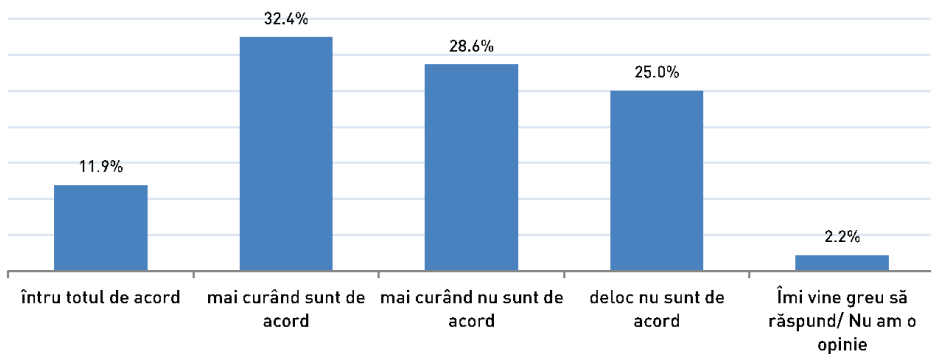
21.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că mecanismul de numire inițială a procurorilor este unul corect și bazat pe merite, fiind selectați cei mai buni candidați?

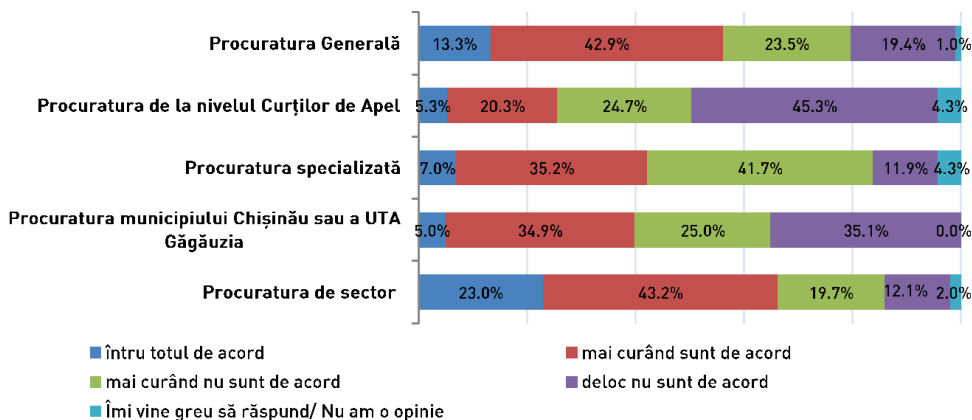
Opțiunile exprimate de procurori în funcție de experiența de lucru

21.2. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că modul de promovare al procurorilor este unul corect și bazat pe merite, fiind promovați cei mai buni procurori?

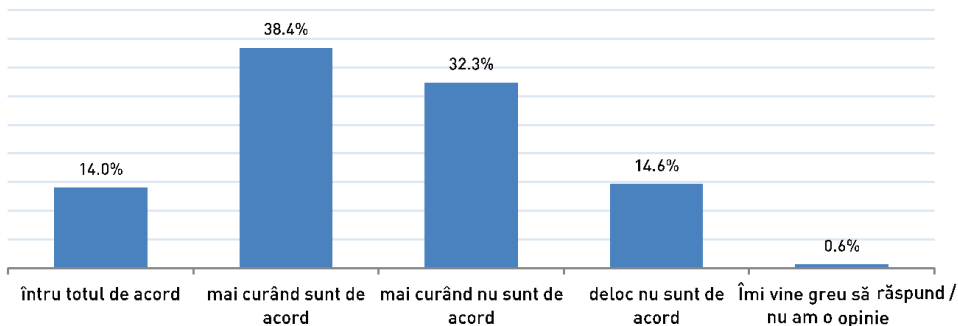

Opțiunile exprimate de procurori în funcție de nivelul procuraturii în care activează

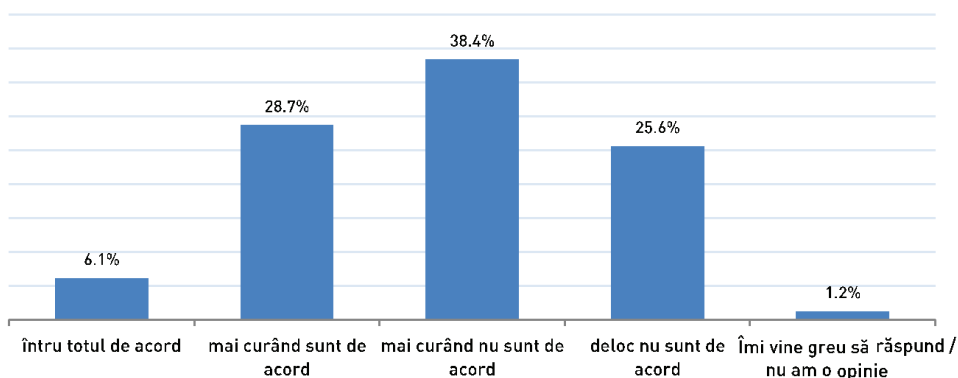

BLOC V: Autoadministrarea avocaturii. Opțiunile exprimate de avocați

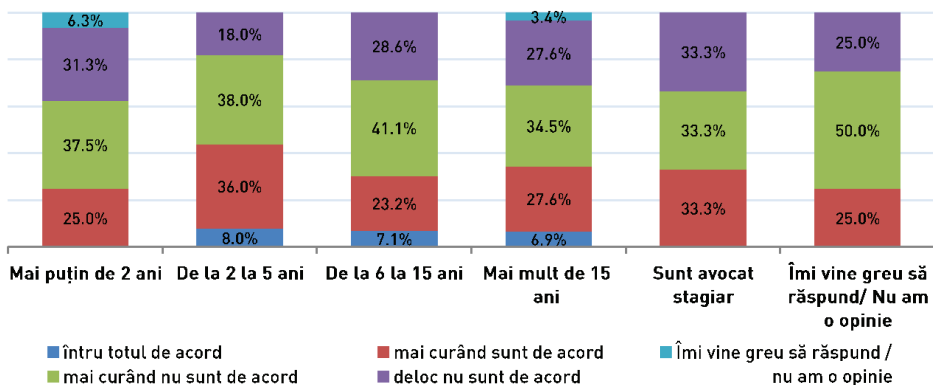
22.1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că, în ultimele 6 luni, activitatea Consiliu al Uniunii Avocaților (UA) este transparentă?

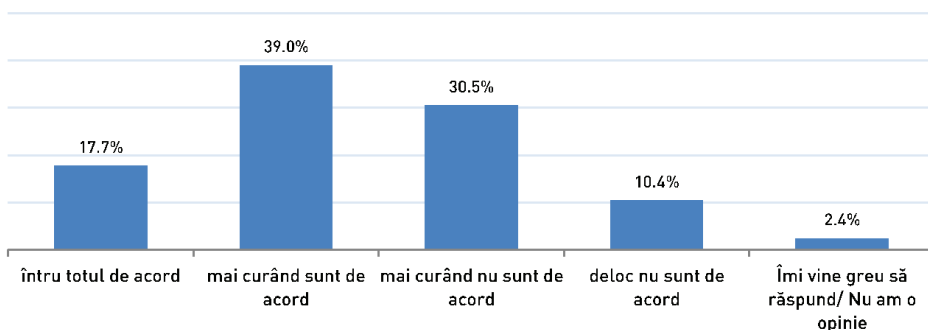
22.2. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că, în ultimii 4 ani, activitatea Comisiei de licențiere a profesiei de avocat a fost una corectă, fiind selectați cei mai buni candidați?

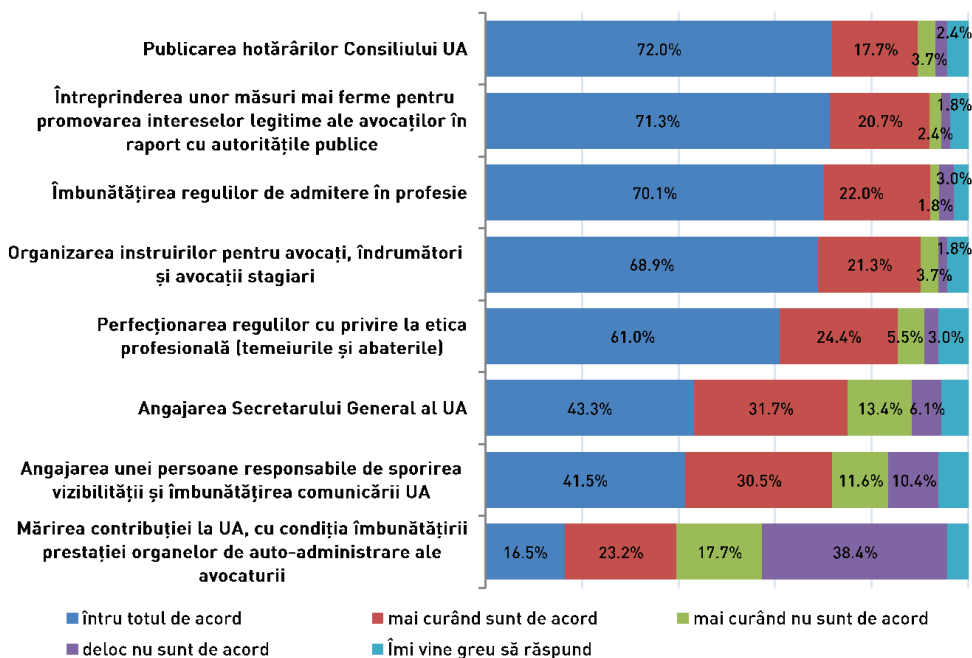
Opțiunile exprimate de avocați în funcție de experiența de lucru

22.3. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că, în ultimii 4 ani, Comisia pentru etică și disciplină a UA adoptă hotărâri corecte și bine motivate?

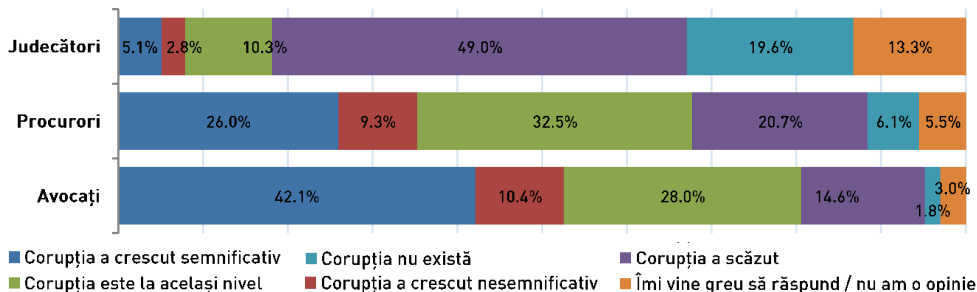
22.4. Vă rugăm să indicați opinia Dvs. cu privire la faptul dacă următoarele măsuri ar putea îmbunătăți activitatea UA? Vă rugăm să bifați răspunsul Dvs. pentru fiecare opțiune de mai jos

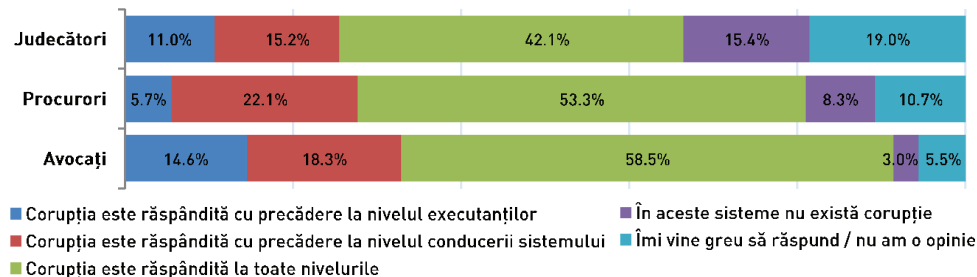
BLOC VI: Percepții cu privire la corupția în sectorul justiției

23. Percepția judecătorilor cu privire la corupția în sectorul justiției

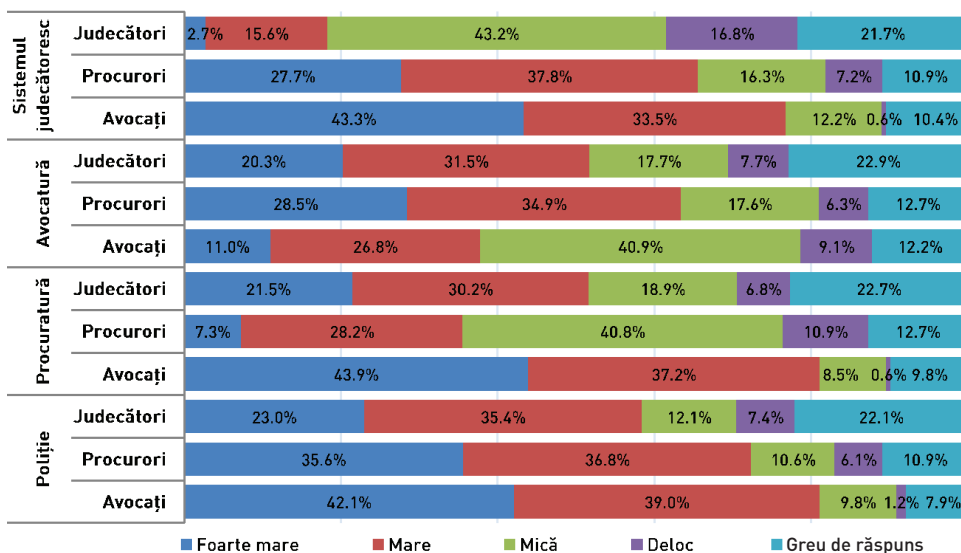
23.1. Care este opinia Dvs. despre evoluția fenomenului corupției în sectorul justiției din 2011 până în prezent?

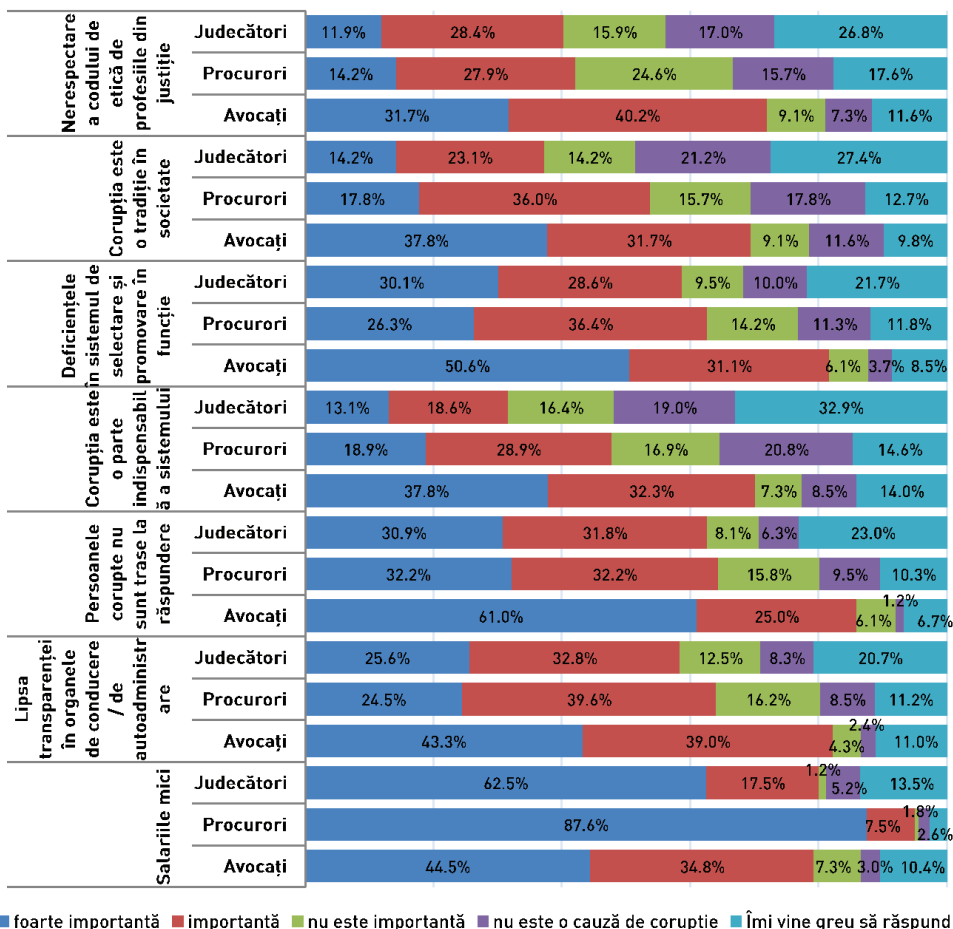
23.2. Care este percepția Dvs. cu privire la corupția în sectorul justiției (sistemul judiciar, procuratură, avocatură, poliție)?

23.3. În ce măsură considerați că fenomenul corupției este răspândit în următoarele structuri?

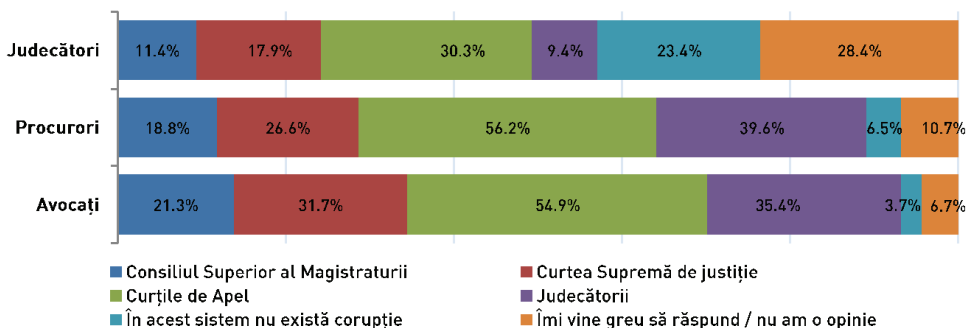

23.4. În opinia Dvs., cât de importante sunt următoarele cauze în răspândirea corupției în sectorul justiției? Vă rugăm să apreciați fiecare cauză

■ foarte importantă ■ importantă ■ nu este importantă ■ nu este o cauză de corupție ■ Îmi vine greu să răspund

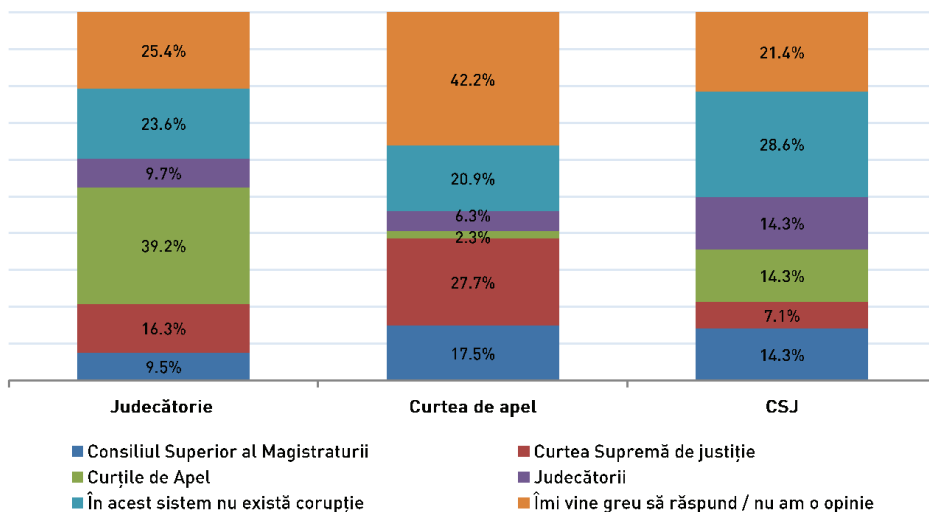
23.5. După părerea Dvs. unde considerați că este cel mai înalt nivel al corupției în sistemul judecătoresc?

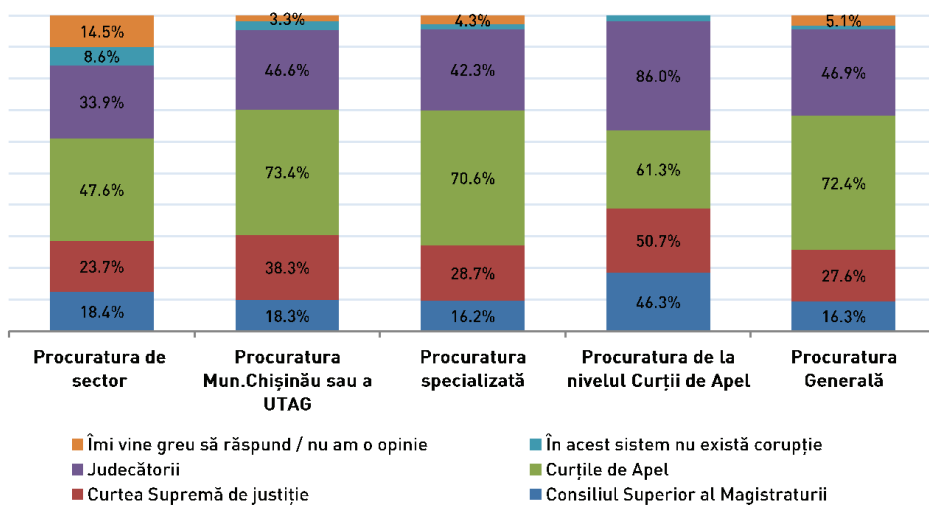
■ Consiliul Superior al Magistraturii
■ Curțile de Apel
■ În acest sistem nu există corupție

■ Curtea Supremă de Justiție
■ Judecătorii
■ Îmi vine greu să răspund / nu am o opinie

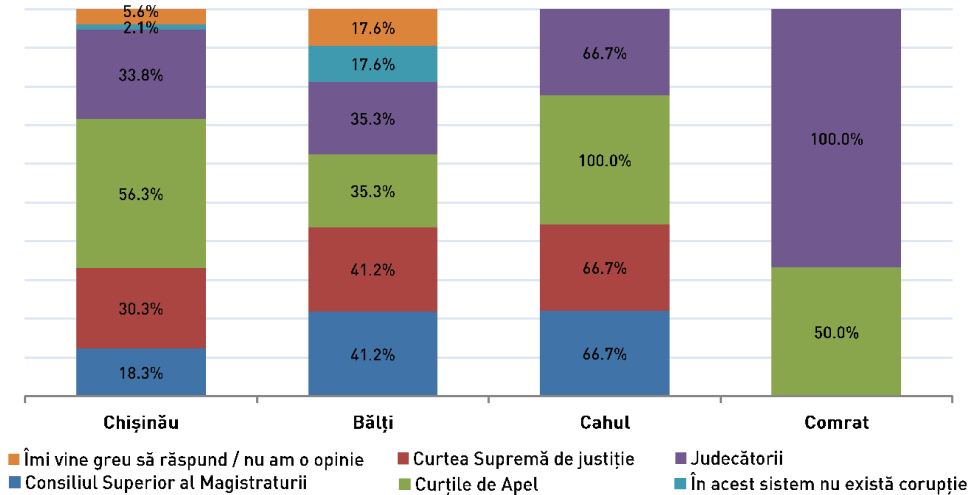
Opțiunile exprimate de judecători în funcție de nivelul instanței

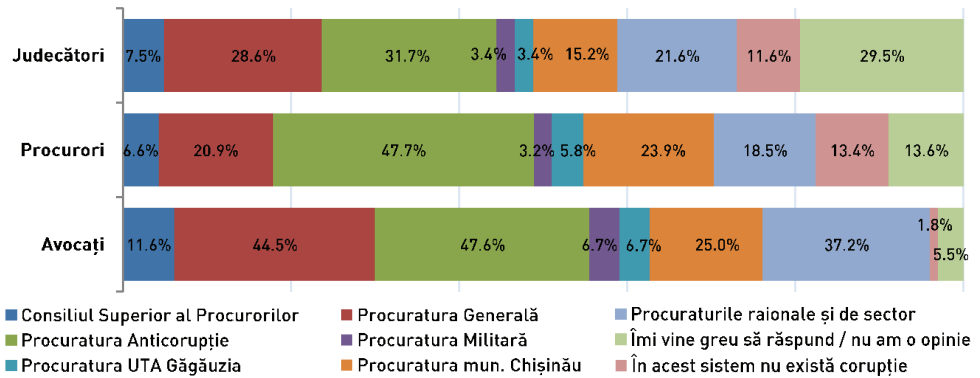
Opțiunile exprimate de procurori în funcție de instituția în care activează

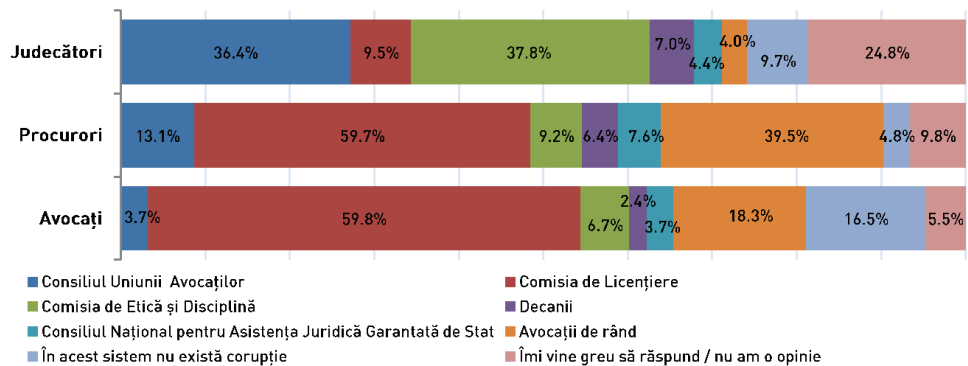
Opțiunile exprimate de avocați în funcție de Baroul din care face parte

23.6. După părerea Dvs., în care subdiviziune a procuraturii considerați că este cel mai înalt nivel al corupției?

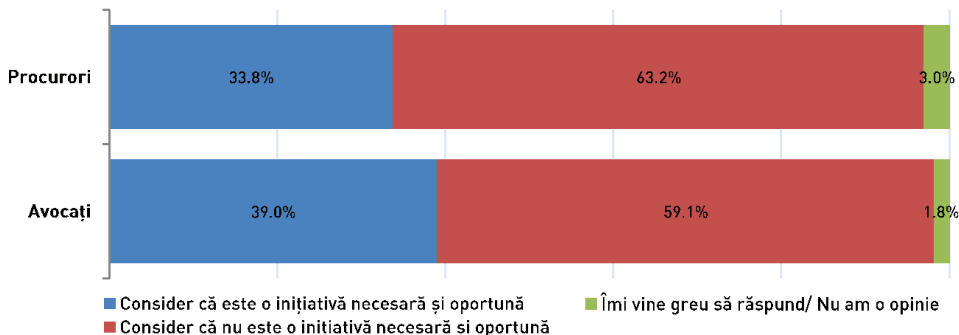

23.7. În opinia Dvs., unde credeți că este cel mai înalt nivel al corupției în avocatură?

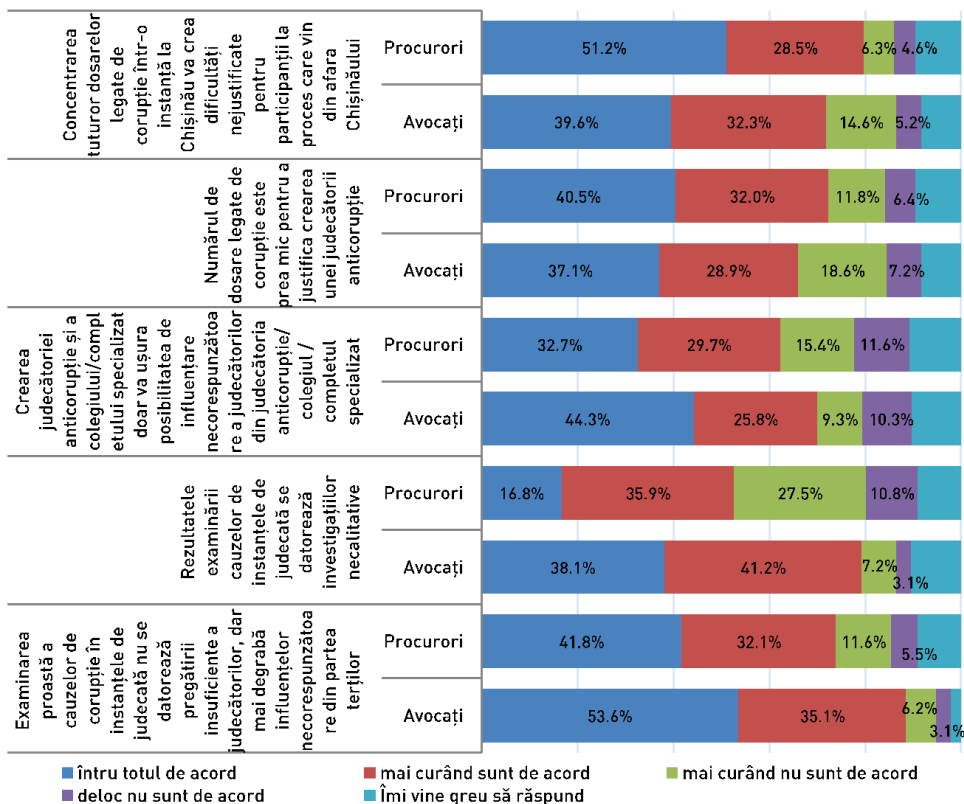

24. Instanțele anticorupție

24.1 Recent Ministerul Justiției a propus crearea Judecătoriei Anticorupție, constituirea unui colegiu specializat în cadrul curților de apel și a unui complet specializat permanent în cadrul Colegiului Penal al CSJ pentru examinarea cauzelor legate de corupție. Care este opinia Dvs. cu privire la această inițiativă

24.2 Dacă la întrebarea precedentă ați răspuns că inițiativa Ministerului Justiției cu privire la judecătoria anticorupție și a colegiului/completului specializat nu este necesară și oportună, vă rugăm să identificați în ce măsură sunteți de acord cu următoarele opțiuni:

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Str. A. Șciusev 33,
MD-2001 Chișinău,
Republica Moldova
Tel: +373 22 843601
Fax: +373 22 843602
Email: contact@crjm.org
www.crjm.org

Facebook - <https://www.facebook.com/pages/Centrul-de-Resurse-Juridice/192147737476453>

Twitter - <https://twitter.com/CRJMoldova>